

VALA THORSDOTTİR

İZLANDA OYUNLARI

[Üç kafe-tiyatro oyunu]

ÇATIDAKİ YARASA

[A Bat in the Attic]

•

TELESKOP, ÇİKOLATA,

PİS GAZLAR ve ÇÖPLÜK

[Telescope, Chocolate, Stink Steam and Rubbish]

•

BİLDİĞİNİZ ŞEYLER

[Or Something You Know]

Türkçesi

Semih Çelenk - Ayşe Üner

İÇİNDEKİLER

- Yazarın Biyografisi..., 5
- Önsöz / Semih Çelenk..., 7
- Çatıdaki Yarasa...*, 11
- Teleskop, Çikolata, Pis Gazlar ve Çöplük...*, 35
- Bildiğiniz Şeyler...*, 45
- Vala Thorsdottir'in Kafe-Tiyatro Oyunları
Üzerine Notlar / Zerrin A. Çelenk..., 93

YAZARIN BİYOGRAFİSİ

2 Temmuz 1968'de doğdu.

Vala Thorsdottir, özellikle, İzlanda'da ve dünyanın birçok ülkesinde oynamış olan, kitaptaki bu üç monologuyla tanınmaktadır.

İngiltere'de yazarlık ile oyunculuk eğitiminin iç içe yürüdüğü Leeds Üniversitesi Breton Hall College'de tiyatro eğitimi gördü. Bu eğitimin bir sonucu olarak başarılı bir oyun yazarı ve senarist olmanın yanında tiyatrodaki, televizyonda ve radyo oyunlarında başarılı bir oyuncu olarak öne çıktı.

Vala Thorsdottir, bugüne değin **Dario Fo**, **Ferruccio Soleri** ve **John Wright** gibi birçok usta sanatçının oyunculuk ve yazarlık üzerine yaptıkları atölye çalışmalarına katıldı. Yazar şu anda, Danimarka'da düzenlenen North West Classics Programme'da ilk senaryosu üzerine çalışmaktadır.

Bu kitap içinde yer alan monologlardan *Çatıdaki Yarasa* (Haaloft) 2001'de Finlandiya'nın Tornio kentinde yapılan Avrupa Kadınların Tiyatrosu Festivali'nde *Birincilik Ödülü* ile 2001'de Macaristan'ın Budapeşte kentinde düzenlenen Uluslararası Alternatif Tiyatro Festivali'nde *Eleştirirmenler Ödülü*'nü almıştır. *Çatıdaki Yarasa*, ayrıca 2000 yılında İzlanda'da düzenlenen Fringe Theatre Festivali'nde (A Mörkunum 2000) 50 oyun içinden seçilen 6 oyun arasına girmiştir.

Vala Thorsdottir, 2002 yılında Reykjavik Sanat Festivali'ne kısa oyunlar yazan dokuz oyun yazarı arasında yer aldı ve 2001'de üç ay burs ile Reykjavik Kent Sanatçısı ve 2002 yılında da altı aylık burs ile İzlanda Devlet Sanatçısı seçildi.

Yazar ayrıca, 1995 yılından bu yana yönetmen ve drama öğretmeni olarak çalışmaktadır.

KUZEY FİNLANDİYA'DAN TÜRKİYE'YE BİR TİYATRO PROJESİ

Semih Çelenk

2001 yılının Haziran ayında Finlandiya'nın Tornio ve İsveç'in Haparanda kentlerinin ortaklaşa düzenlediği Avrupa Kadınların Tiyatrosu Festivali'ne İzmit Şehir Tiyatrosu yapımı benim yönettiğim, **Funda İlhan**'ın oynadığı, **Dario Fo-Franca Rame**'nin *Kadın Oyunları* ile katılmıştık. Burada bir haftaya yakın bir süre, özellikle Kuzey Avrupa tiyatrosunun kadın temalı ilginç örneklerini izleme fırsatını bulduk.

Bu oyunlardan biri de, festivale İzlanda'dan katılan Take Away Theatre (Ayaküstü Tiyatro) adına, İngiltere'de Leeds'te oyunculuk okumuş, **Vala Thorsdottir**'in kendi yazdığı ve tek başına oynadığı *Çatıdaki Yarasa*'ydı (*A Bat in the Attic*).

Oyun kentin tek eğlence merkezi olan Şehir Otel'i'nin (Kaupingihoteli) lobisinde oynanacaktı. İzlediğimiz diğer oyunlardan oldukça farklı olan bu oyunda Vala Thorsdottir, önce oyunun çok konuşan, her şeye karışan bir izleyicisiyken ustalıkla oyunun ana karakterine dönüşüyordu. Festivalde yaşanan ilginç olaylara dek her konuyu doğaçlamanın konusu yapan Vala Thorsdottir'in *Çatıdaki Yarasa* oyunu bittiğinde biz de festivalin tüm konukları gibi bu oyunu dakikalarca ayakta alkışladık.

Festivalin içinde düzenlenen Yuvarlak Masa Toplantısında katılımcı ülkelerin buradaki buluşmayı yeni ürünlere dönüştürmesi konusunda bir temenni kararı alınmıştı. İşte bu proje o toplantıdan sonra hayata geçen ilk uluslararası projedir ve bunu Türkiye'de gerçekleştirmiş olmaktan ötürü mutluyuz.

Festivalin kapanışındaki ödül töreninde Vala Thorsdottir, *Çatıdaki Yarasa*'daki oyunculuğuyla ve oyun metnindeki başarısıyla festivalin büyük ödülüne değer görüldü. İşte *Çatıdaki Yarasa*'yı Türkçe'ye çevirme fikri bu tören sırasında doğdu. Böylelikle festivalin amaçlarından biri de gerçekleşmiş olacaktı.

Bunun bizim için de yararlı olacağını düşündük. Hem Türkçe'de bilmediğimiz bir ülkenin tiyatrosunu hem de çokça bilmediğimiz bir türü tanımış olacaktık. Bu fikirden büyük bir heyecan duyan Vala, hemen metnin İngilizce'sini bize verdi. Vala ile neredeyse bir yılı bulan yazışmalarımız sonunda aynı türden iki tek kişilik oyununu daha, *Bildiğinizi Şeyler* (Or Something You Know) ve *Teleskop, Çikolata, Pis Gazlar ve Çöplük*'ü de (Telescope, Chocolate, Stink Steam and Rubbish) Türkçe'ye çevirebileceğimize karar verdik. Bu iki oyunu da Türkçe'ye sevgili **Ayşe Üner** kazandırdı.

İlk çeviriler bittikten sonra Ayşe ile birbirimizin metnlerine şeytanın avukatlığını yaparak baktık, başımız sıkıştığında da Vala'nın başını ağrıttık. Sonuçta bu üç metni karşınıza çıkartmış olduk. Tiyatrosunu çok iyi bilmediğimiz bir coğrafyadan ve çokça bilmediğimiz bir türden bu üç oyunu Türkçe'ye kazandırmaktan dolayı mutluyuz.

Bu aşamada Mitos-Boyut Yayınları adına **T. Yılmaz Öğüt** devreye girdi ve oyunların Türkiye'de basımını üstlendi.

Bu oyunların yayınlanması yukarıda da bahsettiğim uluslararası bir projenin önemli bir aşamasıdır. Bu kitabın yayınlanmasını izleyen günlerde Tiyatroevi İzmir, İzmir, Bodrum ve Kuşadası'nda, yazarı Vala Thorsdottir'in de katılımıyla *Çatıdaki Yarasa*'yı sergileyecek. Bu oyunun İngilizce versiyonunun seyircisi olan Funda İlhan da Türkçe versiyonunun oyuncusu olacak. Oyunların yazarı ve İngilizce versiyonunun oyuncusu Vala Thorsdottir ise Türkçe versiyonunun seyircisi olacak. Her iki oyuncu için de ilginç bir deneyim olacağına inanıyoruz

Son yıllarda sayısı giderek artan ülkeler arası ve kültürler arası tiyatro etkinliklerine önemli bir örnek oluşturacağına inandığımız hiçbir ekonomik kaygı gütmeyen bu projenin, ülkeler ve kültürler arasındaki yeni yeni projelere ve tiyatro dostluklarına yol açmasını diliyorum.

Bu üç kafe-tiyatro oyununun ülkemizde tiyatroyu yaşamın içine daha etkin bir biçimde sokma çabalarına bir katkı sağlayacağına inanıyorum. Kuşku yok ki bu üç oyun da okuyucusu ve seyircisiyle buluşacaktır. Belki de birçok kez farklı mekânlarda farklı sanatçılar tarafından hayata geçirilecektir. Aynı zamanda bu metinler ve bu metinlerde denenmiş biçimler Türkçe'de bu türden yeni tiyatro metinlerinin üretilmesine de kaynaklık edecektir.

Son olarak, İzlanda Tiyatrosu'ndan çevirip yayınladığımız bu üç oyunun çevrilmesinden, redaksiyonuna, yayınlanmasından, sergilenmesine, tanıtımına kadar her aşamada karşılıksız katkılarını esirgemeyen tiyatro dostlarına teşekkürlerimi sunuyorum.

VALA THORSOTTIR

ÇATIDAKİ YARASA

Türkçesi
Semih Çelenk

Açılış Sahnesi.

Karitas'ın girişi.

(Karitas tiyatronun gişesine doğru yürür. Oyunun bu ilk bölümü oyun gerçekten başlamadan başlar –gizli tiyatro– ve sanki bir doğaçlama gibidir, ama sonradan...)

KARİTAS

İyi akşamlar. Bu akşamki oyun için bir bilet istiyorum. Adım Karitas Olafsdottir. Rezervasyon yaptırmıştım. Anlamadım... Listede yok muyum? Anlamıyorum. Dalga mı geçiyorsunuz? Geçmiyorsunuz... Yani, bu oyun hakkında yazacaktım da... Promosyonunuz var mı? Tabii ki bana hemen bilet bulmak zorundasınız. Oyun sadece bir saat sürüyordu değil mi? Biletler ne kadardı? 1500 mü? Ne? Teşekkürler... *(Bara doğru yürür.)* Affedersiniz, bir bardak su alabilir miyim? Büyük olsun biraz, içine de bol buz... Böyle kabalık ettiğim için kusura bakmayın, ama gerçekten de çok susadım. Bazen erkek gibi davranmalı insan.. Tıpkı Clint gibi.. Ya da John Wayne gibi ya da ona benzer bir şey... Sahne bu mu?

İkinci Sahne.

Sahneye doğru yürür.

Sahne yok mu oyunda? Ha anladım sanırım şu avangard matinelere birini yine... Şuraya, sizin yanınıza otursam bir sakıncası var mı sizce? Yoksa yerler numaralı mı? Yo, benim biletimde de yazılı bir şey yok ama..

(Biletini gösterir.)

Nasılsınız? İyi akşamlar? Tanıştığımıza memnun oldum. Buraya sık gelir misiniz? Sanki orgy'e davet eder gibi oldu bu.

(Güler)

Aman Tanrım, bu sandalye çok sert. Size sert gelmiyor mu?

(Kıçı acır.)

Sanırım sizin sırtınız ağrıyor. Öyle mi? Evet. İyi. Anlıyorum... Çok başarılı bir çalışma.. Az kalsın kırılmış kuyruk sokumu kemiğimi hallediyordum. Bir nevi kuyruk da diyebiliriz. Sağ tarafınızın en ucundaki kemik... Evet.. Kırık.. Ama artık değil. Neyse, buna da şükür...

(Çantasından bir yastık çıkartır ve altına koyar.)

Paraşütle atlarken kırmıştım. Kötü bir iniş diyebilirsiniz.

(Ayağa kalkar ve tiyatronun en arkasına doğru bağırır.)

Affedersiniz.. Arkadaki sandalyeler de buradakiler kadar sert mi acaba? Öyle mi? Sanırım hepsi aynı cins... Anlıyorum. Biraz rahatsız oldum da.. Evet acıyor... Paraşütten...

(Yine oturur.)

Siz hiç paraşütle atlamayı denediniz mi? Tam anlamıyla harika bir şey... Harika... Sanki kuş gibi... Affedersiniz.. Işıkları mı ayarlıyorsunuz? Oyun için mi? Affedersiniz? Tabii saat daha dokuz değil... Biraz aceleciyimdir de... Tuvalet nerede biliyor musunuz? Sadece bilmek istedim, yani gitmek istersem diye... Barda içki veriyor musunuz? Bahse girerim çok pahalıdır. 1600... Bunu gerçekten ödeyemem, gerçekten. Bir ayda ne kadar kazanıyorsunuz? Yani, şu bilet parası maaşımın neredeyse tamamı... Sonra da herkes tiyatroya gitmeli derler. Yani, ne boktan bir şey bu... Eğer bu parayı burada rahat etmek için veriyorsanız bir şey değil de... Sert koltuklar ve eski, dökük bir tiyatro. Masa örtüleri bile leş gibi.. Eski kumaştan.. Büyük ihtimal köşedeki eskiciden ödünç alınmıştır. Bakın, affedersiniz... Siz burada mı çalışıyorsunuz? Tanrıya şükür!

(Ne olup bittiğini öğrenebileceği birini bulmaktan memnundur.)

Yani, oyuncuların hep primadonna numaraları yaptığını

biliyorum da... Bizi bu kadar bekletmesi de biraz fazla oluyor. Primadonnalar... Oynamadıkları zaman çoğunlukla Amerika'daki rehabilitasyon seanslarında dırlar... Ya da içkinin ve uyuşturucunun zararlarını örtmek için plastik cerrahların kliniklerinde... Şey gibi... Liz Taylor... Evet Liz Taylor gibi... Zavallı şey... Son zamanlarda hiç gördünüz mü onu? Hiç çocuğu olmadı. O yüzden Michael Jackson'ı hemen evlat edindi. O da ayrı bir zavallı. Ben gerçekten de bıktım bu işten. Hayatımın tamamını burada çene çalarak geçiremem ya. Her şeyin yolunda gitmesini sağlamaktan bıktım. Mikro dalga pratik bir şey.

(Mikrodalga fırının içine bir paket mikrodalga popcorn'u koyar ve sahneye yürüyüp bir sandalyeye oturur.)

Herkese iyi akşamlar. Benim adım Karitas! Sabrım tükendi. İcinizde bu gösterinin broşürünü okuyan var mı? Ya da, programdan bunu okudunuz mu? Pekâlâ, okumayanlar için ben size bir iki ipucu vereyim. Hepimizin bildiği gibi eleştirmenler genellikle bütün oyunun hikâyesini anlatırlar. İnsanlar tiyatroya gittiklerinde bir sürprizle karşılaşmasınlar diye. Zaten ben her şeyi ezbere biliyorum. Tanıtımı da yanımda getirdim ve şu kadın oyuncunun uyduruk oyununu beklerken size biraz okuyacağım.

(Gösterinin program kitapçığından bir şeyler okur. Eğer bu gösteri festival içindeyse festival kitapçığından da okuyabileceği için aşağıda yazılanlardan biraz farklı olabilir okunanlar.)

Reykjavik'te Kaffileikhusio'da 4 Ekim'de ilk kez oynanan Çatıdaki Yarasa oyun yazarı ve oyuncu Vala Thorsdottir tarafından yazılan ve oynanan yeni bir oyundur. Vala ilk tek kişilik oyunu Ekim 1996'da ilk kez burada oynanan Bildiğiniz Şeyler'den bu yana -ne tuhaf bir oyun adı- Kaffileikhusio'ya yabancı değildir. Aman ne mutlu ona... Şimdi genç bir kadının hikâyesi ile yeniden sahneye dönüyor. Evet, evet... Burada ilginç olan ne ki? Aynı zamanda kendi de

oyuncu olan yönetmen Augusta Skuladottir... Yani, şu tuhaf şeyin yönetmeni öyle mi? Affedersiniz ama bu oyunu izlemek zorunda mıyız? Hep birlikte başka bir oyuna gitsek..

(Oyunun oynandığı zamana ve yere göre buraya doğaçlama oyun ve topluluk adı girilebilir.)

Aman tanrım, ne güzel saçların var. Ne güzel saçlar.. Bir zamanlar benim de çok güzel saçlarım vardı. Ama hepsini kestim. İçerdeyken yani... Hepsini kendim kestim. El makinesiyle... Sanki saçlarımı tavuk yolmuş gibiydi. Delilere benziyordum. Ama içerdeyken insan bir şekilde idare edebiliyor. Annem küplere bindi. Hemen gidip bana, şu Avustralya'da koyunları kırmak için kullanılan şeylerden aldı.

Üçüncü Sahne.

Mikrodalga Patlamış Mısırının ve Bir Pratisyen Doktorun (Hüzünlü) Masalı.

Bir keresinde içerdeyken doktorumu ziyaret etmiştim. Çok fazla içerde bulundum. Hah, tabii, evet ya... Hatta çok, çok kez... İçerde ve dışarıda, dışarıda ve içerde. İçeri girdiğimde tamamen dışarıda oluyordum, dışarıda olduğum an ise içerde... Neyse, işte bu anlardan birinde ona gittim. Biraz zora girmiştim. Sanıyorum, biraz sinirlendi, kızdı biliyor musunuz? Ve birden, "Mesele nedir Karitas?" diye sordu. Ben gülümsedim. Biraz utanmıştım. Gerçekte ona meselelerin tam olarak ne olduğunu söylemekte zorlanıyordum. Ve birden patladı: "Bu defa neye ihtiyacın var? Dopamin mi, diasepan mı, bed pan mı, zoloft mu [koyun çiftliği], mandolin mi, deodorant mı, magnyl mi, panodyl mi, marvelon mi, keman mı, Efifon mu, Saksofon mu, Selofon mu, parasetemol mu, aspirin mi?

Ben de elimdeki mikrodalga patlamış mısırını yüzüne doğru salladım ve "Hayır," dedim. "Patlamış mısır! İhtiya-

cım olan patlamış mısır! Şu sıçtığımin mikrodalgasını çalıştıramıyoruz."

"Tam anlamıyla kızmıştı aslında. Çünkü şöyle dedi:

"Şimdi git ve o kafanı mikrodalganın içine sok, sonra da aç düğmesini."

Bundan sonra hatırladığım tek şey, kısacık saçlar ve yanlış bir çift kulak.

(Sessizce patlamış mısırı alır.)

İnandınız mı buna? Tabii ki böyle demedi. Yok canım, benim doktorum iyidir. Gerçi bazen çok yorgundur ama, böyle gözlerinin çevresi bembeyaz olur, tıpkı büyükbabam gibi. Evet, aynen. Ve bazen, gerçekten psikiyatrist olmak istemez. Bunu çok söyler. "Keşke olmasaydım," der. Ben bunu çok iyi anlayabiliyorum. Ben de ona bir ya da iki tane Prozak almasını ya da hızlı bir yürüyüşe çıkmasını tavsiye ederim. Bütün bunlar sizin kendinizi daha iyi hissetmenizi sağlayacaktır. Eğer yürüyüşe çıkarsanız, koğuştaki Joe'yu da yanınıza alın. Çok iyi bir arkadaştır. Evet, gerçekten de Joe sizi neşelendirir.

Dördüncü Sahne.

Doktoruyla olağan konuşması.

Doğru ilaç tedavisi gördüğüme emin misiniz? Bu "normal" durum ne kadar daha sürecek dersiniz? Hiçbir fikrim yok! Hiçbir fikrim yok! Kendimi çok dümdüz hissediyorum tıpkı çamur gibi... Yani, bütün bunların bedeli benim kişisel benliğimi yitirmem mi? Kendimin bu versiyonundan hoşlanmıyorum. Ne yapmalıyım? Sürekli olarak yeniden hasta olmaktan korkuyorum. Şöyle sırt üstü uzanıp bu normallığın zevkini çıkartamıyorum.

Doğru ilaç tedavisi gördüğüme emin misiniz? Nasıl olduysa, kendimi bir yerde kaybettim.

Beşinci Sahne.

Alışverişten eve gelir. Elinde dergisi, kırmızı ayakkabıları, ruju, şalı... Müzik...

Altıncı Sahne.

Hangi ayakkabıyı giyeceğini seçmek zorundadır. Bunu ayınanın önünde yapar ve bu giyinme giderek bir flamingo dansına döner.

Yedinci Sahne.

Koğuştaki Çift Sesli Arkadaş.

Bu benim koğuştaki arkadaşım... O bir şizo... Evet, gerçekten de şizo... Evet, içinde asla uzlaşmayan iki ses var. Kendiyle bir uyuşabilse çok iyi olacak ama bir türlü yapamıyor bunu. Gerçekten hasta. Erkek arkadaşı onu bir gün bırakıp gittikten sonra hastalandı. Bakın şimdi, onu ilk gördüğünde içindeki seslerden biri diyor ki, "Bırak onu." Ve hemen terk ediyor onu. Ama bu sırada içindeki diğer ses başlıyor: "Tekrar onu görmelisin." O da hemen sese kulak veriyor ve görüşüyor onunla. Ama sonra diğer ses, "Bırak onu", "Yeniden başla", "Bırak", "Yeniden başla". Çocuk onu terk edene kadar bu böyle sürüp gitti. Gardırobun önünde saatlerce çınlıçplak ve gelgit içinde durur: "Bunu mu giysem, şunu mu? Evet, hayır, evet, hayır, evet, hayır..." Bu saatlerce böyle sürerdi. Joe ya da Scilla gelene ve sabahlığını giydirip Julia Roberts'a benzediğini söyleyerek onu kendine getirmelerine dek sürer. Bir keresinde dedim ki ona şöyle bir seferde evetevetevetevet, hayırhayırhayırhayır de ve bir aylık bütün çatışmanı bitir ve sonra da ne giyersen giy üstüne.. -Ama bunu denediğinde bütün sesler birbirine girdi ve bütün gün peşimde dolaştı:

"Ne demek istiyorsun? Ne demek istiyorsun? Ne demek istiyorsun?"

Delirtti beni. Diyeceğim, birçok insanda hatta birçok sıradan insanda bu sesler vardır ama onlar bunu bilinç ya da özgür irade diye adlandırır. Ama diğerleri bu sesleri dinlemekten ve yanıtlamakla meşgul olduklarından onlar üzerindeki denetimlerini yitirirler ve bu yüzden de çatlak olarak dangalanırlar. Akıllıca değil mi? Joe bir keresinde benim, bu arkadaşımın bir türlü kendiyile hemfikir olamamasından bunalıma girdiğimi ve onun bu ağız dalaşının beni tam anlamıyla çıldırttığını anlattığımda bana çok zeki olduğumu söyledi. Ben çok zekiyim. Hastayken zeki olabilmek çok iyi. O kadar zekiyim ki benim bir feminist dergi için yazdığım makaleyi bastılar. Göstereceğim size..

Sekizinci Sahne.

Kredi Kartı Slipleri.

(Elindeki dergileri karıştırmaktadır. Dergilerden birinin içinde bir demet kredi kartı slipi bulur. Slipleri havaya atar. Bir süre onların yere düşmesini izler.)

Kaffibrennslan/Coffee Kahve...85.000.- Evet...Habitat, 350.000.- Ne kadar güzeldi Paris... Çay kahve 200.000.- Ne aldım ki ben buradan? Ha, tabii ya...70 parça yemek takımı. Üstüne ne yazmışım bunun Marlene Dietrich... Marlene Dietrich.. Marlene Dietrich... Hiç değilse bir tutarlılık var. Tony Blair.. Uçun bakalım havaya... Biliyor musunuz ben müthiş bir VISA slip koleksiyoncusuyum. Gerçekten de büyük bir koleksiyoncuyum. Ödemek ya da ödememek... Ödemek ya da ödememek... Ödemek ya da ödememek... Ödemek ya da ödememek!!! Akıl sağlığını korumak zorundayım.

(Güler)

"Rehabilitasyon Ödeneği" ile yaşıyorum. Bunu telaffuz etmek göçmenler için çok zor.

(Üç farklı aksanda söyler.)

"Rehabilitasyon Ödeneği". Onlardan biri ile aşağıda Sosyal Güvenlik Bürosu'nda karşılaştım. Danışmadaki kadın adamın söylemeye çalıştığını şiddetle anlamayı reddediyordu. "Rehabilitasyon Ödeneği" "Rehabilitasyona ihtiyacım var, anlıyor musunuz. Ben deliyim, kafayı üşüttüm.." Ama Kadın anlamayı şiddetle reddediyordu. Kuyruk da gittikçe uzadı, uzadı ve uzadı...

"Sevgili Bayan! Bu adamın istediğini anlamak bu kadar karmaşık olmasa gerek. Bütün belgeleri tamam. Şu andan itibaren işinize biraz daha çok ve onun diksiyonuna biraz daha az yoğunlaşırsanız işler daha kolay yürür ve hiç kimse de sinir kumkuması olmaz."

Dokuzuncu Sahne.

Yiyecekler ve ilaçlar.

Şu acayip lezzetli bir şey...

(Gider bir parça çörek ya da başka bir şey alır.)

Biraz alır mıydınız? Ya siz? Benimki de acayip kabalık, bu kadar kalabalığa yarım bir çörek ikram etmek... Ama, bir dakika eğer hepimiz aynı anda yoğunlaşırsak bu çöreği çoğaltabiliriz. Tıpkı İsa'nın balıklarla yaptığı gibi. Belki de balığa pek düşkün değilsinizdir. Diyeyeğim, size Suşi ikram etmiyorum... Hayır, bir kasa dolusu çiğ balık, üzerinde pullarıyla... İsrail yorucu bir yolculuk olmuştur onlar için tahmin ederim. Teröristlerin bombalarından barbeküde kızarmış gibi olmuştuk.

(İlaçlarını alır ve avuçla yutmaya başlar)

Bunlar, aslında vitaminler...

(Güler)

Kimse kimin gerçekten hastalık hastası kimin ise ruh hastası olduğunu bilmiyor. Ne asap bozucu! Şu beyaz olanlar ne kadar şık değil mi? Sizi dengede tutuyor, tam anlamıyla doğal, tuzlardan imal edilmiş, lityumdan... Başka bir

tanesi de kabızlığa ve kan dolaşımına bire bir. Günde bir tane yeter. Genç ve neşeli Bayan Zoloft. Ya da eğer hepsini bir arada halletmek istiyorsanız Haldol bu işi görür. Bu seferlik onu atlayacağım.

Ve şimdi... Modern dünya gerçekten de acayip.. Tam olarak tuhaf... Şükür ki cep telefonları var. Bunlar sayesinde biz, akıl hastalarının da sosyal statüsünde bir yükselme oldu. Bütün şehir takım elbiseleri içinde Nokia'ları ile konuşan serserilerle dolu.

(Örneğin salatalık ile çok ciddi bir konuşma yapar telefon-da)

"350.000 dolar mı dedin? Tamam, bebeğim, problem yok..." İnsanlar, insanlar çok sevimli... Sen de böyle güldüğünde ve ne söyleyeceğini bilemediğinde çok sevimli oluyorsun... Belki sen de deli birinin çevresinde dolaşmaya alışık değilsin. Ama olsun... Gerçekten... İnsanlar bankacılarıyla, oyuncularla, mahkûmlarla, öğretmenlerle ve polisle konuşurken de sevimli bakışlarını görebilirsin. Ama bu tam anlamıyla çok doğal.

(Üç tane resim çizer. Bir binanın dış çizgileri. Hepsini de ayırmıştır.)

Bunun ne olduğunu biliyor musunuz? Haydi, deneyin.. Tamam, bunlar bir binanın dış çizgileri. Bu resimlerden biri, a) Üniversite, b) Devlet Tiyatrosu, 3) Akıl hastanesi... Tam yerinde. Mimarlar tam olarak ne halt ettiklerini biliyorlar.

Onuncu Sahne.

Sosyal Güvenlik'e Kutsal Bir Yolculuk.

(Sakinleştiricilerden sersemlemiş durumdadır.)

Haydi gidelim... Haydi gidelim... İtiraf ediyorum, suçluyum. Haydi gidelim. Ben deliyim. Bunun için bir deli raporu verin bana. Haydi gidelim. İtiraf ediyorum, suçluyum. Bunun için bir belge, bir rapor...

(Bir otobüs durur. Otobüse biner. Hoparlörden reklamlar okunmaktadır.)

"No Name, No Name, No Name. Siz de No Name Kozmetiklerini Kullanın."

Zili çalmayı unutmamalıyım.. Zili çalmayı. Hatırla. Şimdi değil. Şimdi değil. Şimdi.

(Otobüsten iner ve Sosyal Güvenlik Bürosu'na girer. Numara alır.)

Numara 69, 69... Denedim bunu. Denedim. Kimle? Kiminle? 67, 68, 69... Bingo... Ben deliyim. Yardım almaya ihtiyacım var. Evet, evet doğru... Kira sözleşmesi mi? Neden söylemediniz? Neden hepimiz baştan ayağa yeşil giydiniz ki? Yeşilli Kadın. Sözleşme... Sözleşmeyi hatırla... Haydi gidelim. Bunun için bir kâğıt. İlaçları almayı unutma.

(Otobüs durağında bekler.)

Uyuklamayın. Haydi gidelim, haydi gidelim... Bunun için bir belge...

(Otobüs gelir. Bincer. Bu kez hoparlörlerden haberler duyulmaktadır.)

"Bir başka Boeing 747 de bu sabah Timbuktu'da düştü. 260 yolcu öldü. El Al Havayolları konuyu soruşturmaktadır. Kazazedelerin aileleri dava açmayı düşünmektedirler. İki farklı şey için aynı sesi nasıl kullanabiliyorlar anlamıyorum. Zili çalmayı unutma, zili çalmayı, şimdi..."

(Otobüsten iner. Sosyal Güvenlik Bürosu'na girer, numara alır.)

Belgeleri tamam. Numara al... 100. Numara 100. Ben 100 numarayım. Ödülü ben kazandım. 100. Benim. Doğrudan hizmet. Pronto! 100, 98, 99... Bingo. Sözleşme. Hala yeşil elbise giyiyorlar. "Vergi Kart"ım mı? Neden bana daha önce söylemediniz? Tanrı aşkına, ben yüz numarayım.

(Siniri bozulur.)

Tamam, haydi, fakslayın. Onu faksalamanız lazım, obbidicobidi... Doktor raporu yolladı. "Raporlu Çatlak". Yeşilli

Kadın. Evet. Siz. Size söylüyorum. Ben deliyim. Alın bu raporları... Lütfen... Şimdi... 100 Numara. Belgelere mi ihtiyacım var? Lütfen daha fazla uzatmayın... Hatırlamalıyım. Birçok şey hatırlamalıyım. Zili çalmayı, uyumayı, ilaçları almayı, sözleşmeyi, gitmeyi, yapmamayı.. mamayı.. mayı.. mayı... oyu... buyu... şuyu...

(Giderek bu sesler bir trenin sesine dönüşür. Ruh hali değişir. Sağlıklıdır. Yabancı bir trende, iyi görünmektedir. Bundan sonraki metin ana metinden farklı bir dille olacaktır.)

Pardon, excuse moi... Oh la la... Je suis desolee...

(Yakışıklı bir adam görür.)

Je suis vraime desolee, monsieur.. Braisser. Luc Braisser... Enchantee. Je m'apelle Karitas. Non, Je suis pas française, moi. Oh, je comprends, la parapluie. Je sais, il fait soleil... celui-la ne's pas pour la pluie mais pour un duel. Ah oui, je pars pour un duel... Vous comprenez, il y ces deux messieurs... Oui, c'est ça, et comme je suis feministe et que le monde a beaucoup change depuis l'apogee des duels... (donc?) je dois me battre en duel moi-meme... Qui sait, -je pourrais en avoir trois bientot?! A Cannes.. Oui. Le duel y aura lieu... Ah, vraiment? Ben... oui, J'aimerais bien aller manger dans un restaurant... merci... et a ce soir!

Onikinci Sahne.

Bir anı. Kumsalda huzurlu ve mutlu yürümektedir. Aşık... Bir kelebek yakalar, onunla oynar ve sonra onu bir kancaya asar.

Onüçüncü Sahne.

Deprem Adam (Sismolog) Ragnar'la Bir Telefon Konuşması

(Bu sahne ve İzlanda'daki depremle ilgili bağlantılar rahatlıkla oyunun sahnelendiği ülkedeki benzer başka bir toplumsal sorunla değiştirilebilir.)

İyi akşamlar. Benim adım Karitas Olafsdottir. Deprem Adam Ragnar orada mı? Affedersiniz, ben Ragnar Stefansson ile görüşmek istiyorum. Evet, sismolog, deprem uzmanı. Orada mı? Onunla konuşmam mümkün mü? Teşekkür ederim. Selam Ragnar... Benim adım Karitas... Evet tabii ki saatin kaç olduğunu biliyorum. İskoçya'dan henüz geldim ve depremler ve onlarla nasıl baş edilebileceği hakkında kimi bilgiler aldığım için arıyorum seni... Evet, çünkü hepimiz İzlanda'da büyük bir deprem bekliyoruz. Biliyor musunuz bu makaleyi Bilim Dünyası'nda okudum Yeni Zelanda'daki uzmanlar yazmış.. Bakın, gerçekten de çok yalın... Haggis'in ne olduğunu biliyor musunuz? Bilmiyor musunuz? Evet.. Kanlı pudding'e benzeyen bir İskoç sosisi... Sizin de bildiğiniz gibi kanlı pudding'i kaynattığınız zaman, tencereyi suyla doldurursunuz ve bir çatal alıp birkaç kez hafifçe delersiniz ki gerilimi azalsın...

İşte bunu da tıpkı sizin işinizin gerilimi gibi almalısınız. Eğer onu delmezseniz torba patlar. İşte siz de İzlanda'daki büyük deprem için aynı yöntemi uygulayacaksınız. İki sayı hattının birleştiği yere derin delikler açılıyorsunuz. Böylelikle depremin gerilimini ikiye bölmüş oluyorsunuz bunların arasının kaç kilometre olarak tahmin edildiğini bilemiyorum ama siz internetten kontrol edebilirsiniz bunu.. Bu delme işlemi yaparak gerilimi açığa çıkarılıyorsunuz. Tabii bu arada kimi volkanik lavlar çıksa da, kimi küçük depremlere neden olsa da asla büyük bir deprem olmuyor. Bunun işe yarayacağına eminim... Bu türden kocakarı tavsiyeleri hep işe yarar.

Bir de sırası gelmişken, bunun için rahatlıkla Avrupa Birliği'nden ve Ulusal Güvenlik Komitesi'nden destek alabilirsin. Bunu bilmek isteyeceğini düşünmüştüm. Tara.

Öndördüncü Sahne.

Joe'ya telefon.

Selam Joe? Joe görev başında mı? Onu çağırabilir misiniz? Teşekkürler. Joe? Joe, selam benim. Bu gece, gece vardiyasında mısın? Hayır.. Benimle buluşabilir misin? Anlıyorum, sinemaya gideceksin. Peki sonra ne yapacaksın? Evet, anlıyorum. Tamam... Peki, birkaç tane ruj almıştım ama hiç biri beni memnun etmedi... Evet, onu da aradım... Biraz beklemeliymişim belki geçermiş... Sonra gelebilir misin? Yarın sabah? Yarın sabaha kadar olmaz... Peki, tamam... Biraz popcorn alıp birkaç saat Hıristiyan kanalını seyredirim...

Onbeşinci Sahne.

Eyle, Anneyle Bir Telefon Konuşması. Normal.

Selam anne, selam... Bir fikrim var... Pardon... Yeni bir işe başlamayı filan planlamıyorum. Anlamadım? Tabii ki ilaçlarımı alıyorum. Hayır, abartmıyorum. Bak, lütfen anne... Bunun uçuş dersleriyle, dünya seyahatiyle, tasarımla, koyunlarla ya da evlat edinilmesiyle ilgisi yok... Sadece mutluyum ve seni sinemaya davet etmek istemişim.

Onaltıncı Sahne.

"How Blue Can You Get?" BB King.

(Fazlasıyla şıktır. Sahnede dans eder. Bir bardaki Blues şarkıcısıdır. Dünyanın zirvesindedir. "How Blue Can You Get"i oldukça güzel söyler.)

Onyedinci Sahne.

Eczacıda Uykuladığı Zaman.

Kendini iyi hissetmek gerçekten de iyi bir şey.. Diyece-

ğim.. Kendini iyi hissettiğinde bundan hoşlanmaz mısın? Ne lüks. Bunalımdaydım ve çok şişmandım. İlaç tedavisindeyken patlamadan önceki Hindenburg'a benziyorsun. Ve tabii ki, böylesi karanlık ve harap zamanlarda çok az yol alıyor ve yavaş hareket ediyorsun. Evet, çok yavaş. Gözleriniz bile yavaş hareket ediyor. Eczacıya gidip ilacımı almak zorundaydım. Kimi binalar bariz bir biçimde hastalara ve hastalıklarla uygun değildir. Bu eczacının ki de onların en kötülerinden biri. Düşününce yardım ofisinin de böyle olduğunu görürsün.

Her neyse... Dışarıda eczacıydım ve çok yorgundum. Çok çok yorgundum, uyuyacak gibiydim. Orada başıma gelen ilk şey, girişte merdivenlerin orada gazete satan adamlarla karşılaşmam oldu. Oraya oturmuştu. Hareket etmiyordu. Bilirsiniz, kimi zaman birilerine çarpmamak için mesafeyi ayarlamak zor oluyor. Gerçekten de mesafeyi ayarlamak zor bir iş... Ben orada, o arkeolojik ve kötü biçimli, soğuk ve dondurucu merdivenlerde mesafeyi ayarlamaya çalışırken düştüm, ama hâlâ mesafeyi ayarlamaya çalışmayı sürdürüyordum. Bereket, gazeteci çocuk hemen kalktı. Çünkü neredeyse onun üzerine düşmek üzereydim. Ama daha sonra mesafeyi ayarlamak gibi bir sorunum olmadı ve hızla yukarı çıktım ve kapının tokmağına tutundum. Ama kapı o kadar ağır ve kaygandı ki, kendimi merdivenlerin en tepesinde elimde reçete ile bulana kadar, buzda Fred Çakmaktaş'ın kaydığı gibi kaydım. Eczacıdan bir asistan beni orada buldu. Tam kapıyı kilitlerken... Doktorumun reçetesini gördü, ilaçlarımı verdi ve beni eve kadar bıraktı. Çok hoştu. Çok tatlı bir kadındı. Bir bahçesi varmış... Tırnakları kirliydi ve bir çanta dolusu tohum vardı yanında. Bahar soğanları... Minik bir ayrıntı... Ayrıntılardan kaçamazsınız. Kimse kaçamaz. Ayrıntıları keşfedebilen çok az insan vardır. İnsanları sadece gözlerindeki çapakları temizlemeyi unuttukları için sevebilirim. Çok tutucu, çok dar kafalı olabilirler. İnsanların

haklarını reddedecek kadar dar kafalı olabilirler. Ama o gözlerinin köşesindeki, tüm kirpiklerini kaplayan sarılık ya da beyazlık, o çapağı görünce benim yüreğimin yağı erir. Öyle severim onları. Gözlerindeki pislikler ve kirpiklerini kaplayan beyaz kuru çapaklarla fazlasıyla köpeklere benzerler.

Onsekizinci Sahne.

"Deprem Takıntısı"nın Tamamlanması. (Fazlasıyla manik)

Evet, evet... Del, del, del, del... Durmadan küçük delikler... Tam ortadan... İşe yarıyor.. Gerçekten de... Yahni... Yani.. Yarma... Zıplama... Tepeler... Hoplayan tepeler... Deprem... Bağırsaklar... Patlama.. Ereksiyon... Gerçekten de işe yarıyor. Tam uyuyor... Bağırsaklar.. Yahni... Toprağın bağırsakları... Patlama... Depremler.. Dalgalar... Uçaklar.. Dilimler... Delikler ve dilimler... Peynir... Kes onu, dilimle, iyice dilimle... Kızart... Hayır kızartma... Tövbe... Evet, tövbe... Tekrar et, tekrarla... Tekrarlamadaki delikler... Gerilimi at üzerinden... Gerilimi bırak... Yüksel, yüksel... Cennetin yedinci katına... Kutsal, delikler, bir işaret... Koş, koşmalısın... Yeşil bir adam koşuyor... Yeşil renk... Kötü... Sallanmıyor... Kaç...

(Bir süre hızlı bir biçimde öne arkaya koşmaya başlar. Sonra birden durur. Bir süre, ışık sahneyi bir insan gobosuyla onun daha önceki hareketlerini çok hızlı bir biçimde yansılar bir biçimde aydınlatırken o öylece durur. Işık hızla kaybolur.)

Yeşil, yeşil, yeşil sabun, yeşil sabun, Geysir, Geysir, patlama, rahatsız edici bir yeşil, bağırsak rahatsızlığı, yeşil, asker giysileri, yeşil bombalar, patlama, depremler, dalgalar, yeşil Nato yeşili, saklanın, altına saklanın, yeşil, çekirgeler, yeşil, küflenmiş, yeşil, ot yeşili, otları ayıklayın, çıkartın yeşili, hayır hayır yeşil giysileri değil, yeşil doktorlar, doktorlar, yeşil, yeşil, yeşil... solucanları değil...

(Yılanların hayalini görür)

Hayır, hayır... yılanlar değil, yeşil yılanlar, yılanlar, yılanlar... yeşilli kadın onları göndermeli... Yeşilli kadın... Yılanlar değil, yılanlar... Herkes biliyor... Herkes hemfikir... Beni yiyecekler... Ölüyorum... Aşağıya atılmamı bekliyorsunuz. Aşağıda onlardan çok var. Herkes biliyor bunu... Beni aşağıya atmak istiyorsunuz. Biliyorum suçluyum ben... Kendimi bırakacağım..

(Sahnenin dışına çıkar, oyun bir radyo oyununa döner.)

Suçluyum, biliyorum, bütün İzlanda'yı delmelerine izin vereceğim, haydi delin ve bölün.. Haberlerde de var. Delme başladı... Ve ben ölüyorum. İzlanda.. İzlanda batıyor. Beni canlı canlı yiyecekler. Çok iyi. Artık yaşayamayacağım. Bütün ülkeyi iflas ettirdim. Sadece annemle babamı değil bütün bir ulusu. Başbakanı... Ah tabii öfkeden çıldırıyor. Beni yemeleri gerekiyor. En iyisi bu. Hepsi tamamen haklı. Bana hizmet ediyorlar. Ben suçluyum. Bu bir iyilik. Yeşiller tarafından yenmek. Ve bu yeşil yılanlar beni ağır ağır küçük küçük ısırıklarla kemirecekler.

(Bir mutfak tıkırtısı; tonu değişir.)

Ufak ufak, ısırıklarla... Sonra bütün bu parçaları bir araya getirip 220 derecede yarım saat fırında pişirecekler.

(Elinde bir pasta ve üzerinde bir mumla koşturarak sahneye gelir.)

Dadadada... Yeni bir şirketin büyük açılışını kutlamak için fırında bir pasta yaptım! Karitas'ın Keyif Postası! Tüm pencereler perdelerle kapatıldı.

(İsim pencerelerin üzerine örtülü perdeleri olan fatura zarflarını gösterir.)

Visa Eurocard ile ödemek her gün mümkün... 6 tane tam gün çalışanım var. Tüm zarf şirketleri ile çalışıyorum. Farklı biçimlerde, farklı ölçülerde, farklı desenlerde ve farklı renklerde perdeler... Tüm önemli günler için perdeler... Pas-kalya, Christmas, düğünler için, sevgililer günü için... "Uya-

nık borçlular için perdeler!" Hemen arayın... İnsanlar bu yıl christmas faturalarını açtıklarında gülümseyecekler... İntihar oranlarında hızlı bir düşüş yaşanacak. Ben topluma bir iyilik yapıyorum.

Ondokuzuncu Sahne.

Hap Şarkısı

Merhaba. Benim adım Karitas ve ben sizin şirketinizin bu yıl Bodrum'da Christmas için yapacağı etkinlik içinde size bir eğlence sunmak istiyorum. Evet, tabii.. Gerçekten de mükemmel bir şey... Bir dakika gülümseyin. Harika. Şimdi. Bu onyedinci olacak.

(10'a yakın yer adı sayar.)

İyi akşamlar..

Sizin için harikulade bir eğlence programım var. Orijinal müzik. Bu otuzuncu oluyor. Harika bir şey..

(Hap şarkısını bestelemeye başlar.)

Rastladığımda ilk defa sana
Ölüyordu beynim susuzluktan
(Hayır) Kazan gibiydi öyle kafam
(Hayır) Hazırdı patlamaya tam
(Evet...İşte oldu)

Tansiyonum vardı endişeliydim
Ama HALDOL sen işini biliirdin

Çıldırılmışım deli gibi
Hızlı amerikancılar gibi
İşte o zaman geldi diazepam
Ve çaktı beni yere bam bam

Ama girdiğimde depresyona (x3)
İhtiyacım vardı farklı ilaçlara

Tanrı bana Prozac verdi
 Aklımı bana aynen iade etti
 Tanrı bana Dalmadorm verdi
 İçimdeki fırtınayı dindirdi
 Tanrı bana verdi Lityum
 Yaptı beni anında medyum
 Ne çok vahşiydim ne de çok evcil
 Aman ne terbiyesizdim ne bencil

Tanrı çevirdi beni çılgına
 Ateşle gidiyorum yangına
 İşte bir paket Haldol sana
 Haptan deli gömleği kafana

Yirminci Sahne.

Olağan bir biçimde doktoru ile konuşmaktadır.

Her şey yolunda gidiyor. Her şey yolunda. Lityum işe yarıyor. Her zaman beni normal seviyenin de altında tutuyor. Yani, kendimi öyle hissediyorum ki, sanki artık ben değilim de eskiden bir ara ben olan biriymişim gibi... Diyeceğim, sanki eskiden olduğum ben değilim... Belki de bunların tümü daha iyi... Parayı düşünmek... Ailemi düşünmek, her şeyi düşünmek... Bir biçimde ödemelerle ilgili antrenmanlı olmalıyım. Parça parça da olsa ödemelerimi yapabilmek zorundayım.

Çevremizde yüzlerce ev alan züğürt insan yok mu? Hayır hayır ödemekte çok zorlanıyorlar. Yani, babam neredeyse evi satmak zorunda kalacaktı. Tabii ki mutlu değiller... Ama buradaki toplantıların onlara kimi yararları oldu.

Evet... Tabii... Luc meselesini (*Oyunun oynandığı ülkeden bir isim de olabilir*) aştım. Hayır, herhengi bir erkekle birlikte değilim. Son seferinde yeterince burnumdan geldi zaten.

Yirmibirinci Sahne.

Makale ve resmi toplantı.

Feminist International dergisi için makale 30'unda hazır olmalı. Normal olan ne? Bakalım şimdi... Avrupalıların % 20'si depresyon yaşıyor. Avrupalıların % 80'i ise kendilerini çok fazla önemsiyor. Yirmi artı seksen eşittir yüzde yüz. Kaçıklar için normal. Çıkış noktamız tarih boyunca akıl hastalarının durumlarından ötürü çok etkili konumlarla ödüllendirilmiş olmalarıdır.

Politikacılar, bilim adamları, sanatçılar, devlet başkanları... Bayan Gore örneğin... Kaçık kadın.. Abraham Lincoln, Winston Churchill, Adolf Hitler, Margaret Thatcher, Mozart, Schumann, Edgar Allen Poe, Sting, Lou Reed, Virginia Woolf, Sylvia Plath ve ve ve BEN! Ben bu kahrolası ilk onun içindeyim. Peki bütün bunlar nasıl oldu? Tabii tüm bu politikacılar -ki ben burada akli olumlu bir faktör olarak vurguluyorum- tüm bu devlet politikacılar deliler tarafından seçildiğine göre bu tür tasarruf kararlarını nasıl alabilirler? Christmas'ta, Paskalya'da ve yaz tatilinde Akıl hastanelerini kapatın. Bırakın yürüyüp gitsinler. 25 Ekim'e kadar kimse hastalanmayacak. Selam Maliye Bakanı... Evet Sayın Sağlık Bakanı toplantımız var. Anlıyorum. Evet, Sayın Sağlık Bakanı... Size katılmama ne dersiniz? Selam Sosyal Yardımlaşma Bakanı... Bugünkü teklifiniz nedir? Kaçıkları birlikte çekebiliriz. Evet halk... 25 milyon kesintiye ihtiyacımız var. Ah hayır, lütfen, lütfen, lütfen.. Evet... Zarları atacağım ve altı gelirse kaçıkların yuvasından kesinti yapacağız. Onlar bıçağa alışkındırlar. Hayır lütfen, lütfen, lütfen... ALTI ALTI ALTI... Lütfen... Hahaha... Oooo... Zarı görmek istiyorum... Zarın üzerinde altıları görmek istiyorum. HAAAAA....

(Merdivenlerden çatıya doğru çıkar ve merdivenleri hükümet toplantısı için kullanılan güllerle süsler.)

*Yirmiikinci Sahne.**Alçı Sargının ve Depresyon Yaşayan Bir Adamın Masalı.*

Yeğenim, Bir ara şehir hastanesine gitmek zorundaydı... Alçı sargısını aldirmek için... Bacağını kırmıştı ve öylece beklemekten sıkılmıştı. Biliyorsunuz hastanelerde hep beklemek zorundasınızdır. Her neyse, orada duran tekerlekli sandalyelerden birini ödünç almış o da ve beklediği sırada hastanenin çevresinde bir gezintiye çıkmış... Keyfi yerindeymiş... Deli filan değil... Gayet normaldir... Hatta çok normaldir... Hiç kimsenin fark etmeyeceği kadar normaldir. İşte tam böyle normal bir durumdayken.. Kendisiyle barışık bir biçimde farklı biçimlerde herkesi selamlarken...

"Günaydın... Ne oldu sana böyle? Aman Tanrım.. Eminim ki çok acıyordur... Şerefe doktor! Bir gülücük kondursan olmaz mı yüzüne..."

İşte o böyle böyle hastanenin etrafında dolaşırken tüm sevimliliği dostane tavırlarıyla birdenbire o hemşire gelivermiş... O çok sinir bozucu hemşire burada dolaşmasına izin veremeyeceğini söylemiş.. Benim yeğenim pek tabii ki gerçeği söylemiş hemşireye... Gerçeği ama yalnızca tüm çıplaklığıyla gerçeği... Tekerlekli sandalyeyi ödünç aldığını ve ayrıca bunun için izin aldığını... Ama hemşire "Hayır!" demiş... Arabayla yeğenimi aldığı gibi psikiyatri koğuşuna götürmüş... Neden biliyor musunuz? Gülümsemesinden ve olağan nezaketinden ötürü...

Şimdi, bütün bunlar olurken... Depresif hastalardan biri koğuştan kaçmış... Oradaki asansörlerden birine atlayıp hastaneden tüymüş... Ayağında terlikleri ve geceliğiyle...

Ana caddede trafiği durdurmuş..

Sonra 24 saat ortadan kaybolmuş. Bir nevi görünmez olmuş.

*Yirmiüçüncü Sahne.**Aynalar Salonu*

Küçükken Aynalar Salonunu çok severdim... Büyükanem Karitas ile giderdik... Artık bozulmuş görüntülerimi izlemeye gitmiyorum... Onların hepsinin gerçek olduğunu biliyorum.

*Yirmidördüncü Sahne.**Anahtar Deliği**(Tek gözünü kapatır ve bir süre etrafa bakar.)*

Yaptığının ne olduğunu fark ettiniz mi?

(Yine aynı gözünü kapatır ve çevreye bir süre daha bakar.)

Anladınız mı? Görünmez olduğumu hayal ediyorum.

Siz beni göremiyorsunuz ama ben sizi görebiliyorum. Anahtar deliğinden röntgencilik yapmak gibi bir şey... Yanımda bir tane taşıyorum... Onsuz bir yere gitmiyorum... Rehabilitasyonda elişi sınıfında kendim yaptım... Birisi bana kaba davrandığında hemen bunu çıkartıyorum cebimden...

(Parlak pembe elişi bir anahtar deliği çıkartır ve içinden bakar)

Ve benim izlediğim kişi istisnasız bana tam bir cehaletle bakıyor. Ve köpürüyor... "Delisin sen." Evet, biliyorum. Özür dilemek zorunda mıyım? İnsanlara benim gibi bunu açıklamak çok rahatsızlık verici... Gerçekten de... Toodleoooo!!!

(Güler)

Ve orada biraz durup, sanki dalmışım gibi onu anahtar deliğinden biraz daha izliyorum. Onlar da köpürdükçe köpürüyor tabii... Tam anlamıyla öfkeleniyorlar... Ama hiçbirşeye kalkışmıyorlar çünkü ben tam anlamıyla bir deliyim...

*(Tıpkı girdiği gibi çıkar)***SON**

VALA THORSDOTTIR

**TELESKOP, ÇİKOLATA,
PİS GAZLAR ve ÇÖPLÜK**

Bir monolog.
Mimik ve Metnin Grotesk Karışımı.

Türkçesi
Ayşe Üner

Metnin büyük bir bölümü açıklamalardan oluşmaktadır. Oyuncular ses efektleriyle aksiyonu sağlayacağı için bu bölümler oyun dışında tutulabilir. Bu, oyuncu ve izleyicinin isteği doğrultusunda serbestçe doğaçlama yapılabilecek temel metindir. Oyunun sahneleniş süresi 15 ve 70 dakika arasında değişmektedir.

İşte kadın orada oturuyor, o kadar şişman ve kirli ki. Sigara içiyor. Bugün, koltuğunda oturuyor, tıpkı dün ve haftalardır olduğu gibi. Öyle şişman ve öyle kirli bir biçimde, yıllar önce olduğu gibi oturuyor. Şişman ve kirli, inanılmaz kirli oturuyor ve sigara içiyor. Eski, kirli bir gecelik giymiş, gül desenli ve deliklerle dolu, eski koltuğa oturmuş, o da deliklerle dolu, sigara yanıklarıyla... Yüzü yağlı ve şimdi sigarasını içerken gözleri parlıyor. Normalde hiçbir ifade olmuyor yüzünde. Sadece sigara içtiği ve çikolata yediği zaman gözleri parlıyor. Odadaki küllüklerden birinde sigarasını söndürüyor, küllükler izmarit dolu, izmaritler lav gibi küllüklerden taşıyor. Oturduğu yerde öne eğiliyor ve bir çikolata alıyor. Kâğıdın birazını yırtıp, bir ısırık alıyor. Gözleri yeniden parlıyor.

Bu kadın bu şekilde yıllardır yaşıyor. Hiçbir zaman evden dışarı çıkmıyor. Kimse onu ziyaret etmiyor, hiçbir beklentisi yok. Gördüğü insanlar her gün ona yemeğini getiren adamlar sadece. Faturalarını banka otomatikman ödüyor. Kıpırdamaya hiç gerek yok...

Uykuya daldı. Yarısı yenmiş çikolata yere düştü. Yere. Yer görünmüyor. Tüm zemin çöplerle dolu, her tür çöple,

yarısı yenmiş hamburgerler, küflü köfteler, kâğıtlar, konserveler, şişeler, cipsler, eski ve kurumuş ketçap... Her yer çöp, çamur ve pislik dolu; iğrenç kokuyor. Sosyal Yardım Başvuru Formu bir yerlerde kaybolmuş gitmiş. Uyurken ses çıkarıyor: ZZZZZZZZ.

Bir adam, caddenin karşı tarafında yaşıyor. Bu adam kadın gibi değil. Çok zayıf, hatta sıksa diyebiliriz onun için. Çok düzenli. Evet Bay Düzen. Her gün takım elbise giyer. Üç takım elbisesi var, ikisi kahverengi, diğeri yeşil. Polyesterden yapılmış. Her gün duş alıyor, evet, saçını her gün dikkatlice tıyor, evet, çok düzgün bir biçimde, düz bir çizgi, tam ortadan, evet, işte böyle. Evinde her şeyin yeri belli, evet, düzeni seviyor, düzen evet, karmaşıklığa dayanamıyor. Hiçbir zaman hiçbir yere davet edilmiyor. Hiç kimse onu ziyaret etmiyor, ama sorun değil.

"Evet, kesinlikle sorun değil. Ben sık sık dışarı çıkarım, evet, yürüyüşe çıkarım, insanlara bakmak için. İnsanları eğlenirken izlemek çok zevkli, parkta, bazen çocuklarıyla... çok güzel, birlikteler... ve bazen aktivitelere katılmak için çıkarım dışarı. Örneğin, bir süre önce tombala oynanan bir yere gittim ve bir teleskop kazandım."

Bu teleskopla ne yapması gerektiğini bilmiyordu, bu yüzden bütün zamanını onun tozunu alarak harcıyordu. Evet tozunu aldı, aldı, aldı... Her gün onu çekmecesinden çıkarıp tozunu alıyordu. Sonra bir gün, tam tozunu alırken, çok masum bir şekilde, sadece temiz mi değil mi anlamak, çalışıyor mu diye bir bakıvermek için, gözlerinin hizasına getirdi. Evet, teleskoptan baktığında, mutfakta ayakta idi, soldaki pencerenin önünde, teyzesi Mildred'ın verdiği sakının durduğu yerde.

"Evet, duştan çıkan bir kadın görüyorum, bu teleskop gerçekten de mükemmel temizlenmiş! Ve şurada, evet, bir

adam bulaşık yıkıyor, yığıla bulaşık... ve ağlayan bir çocuk... ve şurada da... Bu da ne? Olamaz! Olamaz! Bir kadın... çok... çok kirli ve orada oturuyor... Olamaz... Böyle bir pislik ve çöplük... Bunu görmek istemiyorum."

Öyle şok olmuştu ki zorla nefes alabiliyordu. Teleskobun tozunu aldı, çekmecesine geri koydu, sonra kendine sakinleştirici bir çay yaptı. Teleskop günlerce çekmede kaldı:

"Evet, biraz kirlenmesinin benim için bir sakıncası yok, hiç sakıncası yok..."

Ama huzur içinde duramıyordu. Hep o gördüğü şeyi düşünüyordu...

"Gerçek miydi? Gerçekten de orada bir kadın var mıydı? Öyle pislik içinde yaşayan... tüm bunlar... öyle yaşamak mümkün mü? Gerçekten mümkün mü? Yoksa kadın ölü mü? Yoksa bir ölüyü mü dikizliyordu! Aman Tanrım!"

Gerçeği öğrenmek zorundaydı. Kesinlikle yapmalıydı bunu... Teleskobu aldı ve gözlemeye başladı.

"Evet, işte orada, Tanrıya şükürler olsun, yaşıyor; orada biri var, evet, ona yemek getiren bir adam. Beyaz bir tişört giymiş"

Kendini çok daha iyi hissetti ve güzel bir bardak çay koydu kendine. Ama yine duramadı; her gün onu izlemeye başladı. Onun hakkında her şeyi öğrendi. Diyeti konusunda bile endişelenmeye başlamıştı.

"Çok fazla et yiyor... vücudu için çok zararlı... Margo, ona Margo diyeceğim, benim sevgili etli Margo'm... evet, onu izlememin bir sakıncası yok... hatta iyi bir şey bu yaptığım... eğer bir şey olursa, örneğin nezle olursa, ya da grip, şu beyaz tişörtlü yemek getiren adamdan kapacak hastalığı, bu çok normal, sürekli evden eve dolaşan adam, bir hasta insandan diğerine, hastadan hastaya, bir başka hastaya ve daha da hastaya, her yerden mikrop toplayarak, bir burada, üç şurda, sonra yüz, bin, milyar, bu adam kesinlikle bir yü-

rüyen veba, bir salgın! Eninde sonunda kadıncağız hastalana-
nacak; peki onu kim kurtaracak? Ben! Ona bir termometre
ve bir fincan çay götüreceğim... Ben onun bir çeşit... özel
doktoruyum... Kurtarıcı Ronald!"

Sonra bir gün, evet, şu anda, kadın uyurken ve çikolata
da yerdeki pisliklerin üzerinde dururken, adam bir karar
verir. Gidip onu ziyaret edecektir. Evet, duştan yeni çıkmış,
tertemiz ve saçlı...

"Evet tam da öyle... anahtarlar... evet, sadece caddeyi ge-
çeceğim, kendimi tanıtacağım, hiçbir problem yok, demek
istediğim, onu tanıyorum, yani az da olsa tanıyor sayılırım,
belki eğlenceli biridir, arkadaş olabiliriz belki... Nasılsın be-
nim sevgili Margo'm?... Bu öğlen köfte yedim biliyor mu-
sun?... Çenende kahverengi sos lekesi var canım... Nasılsın,
ben Ronald, büyük kurtarıcı..."

Çok gururlu, iyimserlikle dolu bir biçimde caddeyi geçer
ve içeri girer.

"Buranın holü, evimdekinden çok daha büyük, gerçek-
ten ilginç... dışarıdan aynı gibi görünüyorlar... dünyanın
mucizeleri işte!"

Kadının kapısını çalmaya hazırlanırken, düşünmektedir.
Çal, çal, çal... ama kadın ağır bir uykudadır.

"İşte ben geldim, merhaba, günaydın...vay canına, bura-
da çok fazla yankı var... ha ha... çok akılsızım. Yemek getiren
adamın her gün yaptığı gibi içeri kendim girmek zorunda-
yım, evet, kapıyı hiçbir zaman açmaz ki zaten, evet, içeri
gir..."

Mutlu ve gururlu bir biçimde kapıyı açar, sadece içeri gi-
rebilecek kadar aralar, girer.

"Evet, işte buradayım."

Kadının çok yükses sesle horlayışı duyulmaktadır...

"E, şey, ben.... günaydın Marg... madam... benim adım
Ronald... Caddenin karşısında oturuyorum... Çok cüretkâr

davrandım, cüret etmedim aslında... ama, ben, ben sadece
içeri giriverdim, kapı açıktı..."

Horultular, horultular...

"Tanrım, uyanmıyor... sanırım biraz daha ilerlemeliyim,
dairenin biraz daha içlerine doğru... yolu biliyorum evet,
dümdüz... bir işi yarıda bırakmamalısın..."

Ve içeri girer.

"Merhaba, günaydın hanımefendi, tatlı hanımefendi...
Ben, şey, benim adım Ronald; ben, gördüğünüz gibi size
kendimi tanıtmak istiyorum, lütfen uyanır mısınız sevgili
hanımefendiciğim, bir konuk geldiğinde uyanık olmak ne-
zaket gereğidir... Buraya geldiğim için bir bandolu kutlama
beklemiyordum, ama en azından bir dakikalığın horlamanı-
zı durdursanız... ha ha.. Sevgili hanımefendi, benim adım...
Tanrım! Her yer çöp... Olamaz! Olamaz...! Aman Tanrım! Ve
bu koku, iğrenç kokuyor! İğrenç! Aman Tanrım, ayakkabıla-
rına yapıştı bu pislikler... bileklerime kadar.. ve o uyuyor...
evet ZZZZZZ, nefes alamıyorum... Tanrıya şükür ki soğuk
bir ülkede yaşıyoruz. O sıcak ülkelere birinde olsaydık,
tüm bu şeyler üzerindeki solucanlar ve sümüklüböceklerle
hareket ediyor olurdu... dışarı... dışarı çıkmalıyım... Evet, dı-
şarı... Büyük bir ihtimalle sıkıcı biridir zaten... dışarı çıkaca-
ğım ve bir daha hiç girmeyeceğim... dışarı... Ama, kahretsin,
gıcırdamadan, hayır, ya uyanıp polisi ararsa, ya biri beni
gördüyse... nasıl, ben nasıl... onu haftalarca izledim... ola-
maz... içeri girip, onu uyandırıp, kendimi tanıtıp, hemen dı-
şarı çıkacağım. Evet, içeri ve dışarı, içeri ve dışarı, içeri ve dı-
şarı..."

Ve içeri girer... Derin bir nefes alır...

"Merhaba, günaydın hanımefendi, ben Ronald, nasılsı-
nız... uyanmıyor... Hor hor hor... Tanrım bu koku... Lütfen
uyanın sevgili bayan, lütfen..."

Gittikçe akli karışmakta ve oksijen yetersizliğinden acı

çekmektedir, giderek içindeki panik artmaktadır, bu yüzden saçma sapan konuşmaya başlar"

(Anlaşılmaz sesler çıkartır.)

Bu çaresiz ve panik içindeki durumda, aklına gelen tek şeyi yapar, ceketinin astarını tutan iğneyi çıkarır, evet, çıkarır ve kadının koluna batırır. Kadın uyanır, bütünüyle ifadesiz bir yüzle ve yavaşça, çok çok yavaş, koluna bakar sonra da adama. Adam kadına bakar (Anlaşılmaz sesler çıkartır.) ve kadının koluna, ikisi birden kadının koluna bakarlar.

"Kolunda delik var... bir delik... Kadına zarar verdim... Kadını mahvettim, oh! Hayır! Ve delikten duman çıkıyor... evet, sarı bir duman, sarı, pis kokulu bir duman... ve bu konu... iğrenç.... oh hayır!"

Ve delik giderek büyümeye, büyümeye, büyümeye ve büyümeye devam eder ve dumanın basıncı giderek artar, evet, inanılmaz bir güçle dışarı çıkmaktadır, pısspısss pıssspıss, bir şofben gibi, delikten inanılmaz bir güçle fışkırmaktadır. Ve şimdi de kadın sönmeye başlar, evet sönmeye; odadaki pislikler dönmeye başlar, pislikler havada bir fırtınadaymışçasına dönüp durmaktadır, pislikler, çöpler havada dönmekte ve kadın da havası kaçan bir balon gibi sönmektedir. Odanın içinde tıssssssssslayarak ve adam:

"Nerede, hanımefendi nerede..."

demektedir ve pislikler, çamur ve boklar, her yerine yarıpışmaktadır, ağzına, gözlerine, burnuna, her yerine; yavaşça kadının gücü azaldıkça, kadının rüzgarı tükenir ve tüm pislikler havadan yere düşmeye başlar, pof, püf, şap, şıp ve sanki romantik bir gecede yaprakların düşüşü gibidir... ve kadın, ya da bu şey, havada bir tüy gibi salınarak güzelce uçarken, o kadar hafif, beyaz ve hafifçe, diğer pisliklerin üzerine yavaşça düşer ve adam üzerini kaplayan tüm pislik ve bokun içinde hareketsizce durmaktadır. Orada bir süre

durduktan sonra, çok yavaşça üzerindeki pisliklerden birazını silkeler, evet, gözlerindeki, burnundakileri ve bir şey tükürür.

"Soğan."

Etrafına bakar, bütünüyle donuk, ifadesiz, odada bir öfüm sessizliği vardır. Bir ölü gibi, etrafına bakınır ve koltuğu görür, bok içinde kalmış koltuğu. Bir süre bakar koltuğa, sonra koltuğa doğru üç adım, üç büyük adım atar ve orada bir süre durur. İfadesizce, ölü gözlerle etrafına bakar. Ölü bir sessizlik.

Oturur. Bir mezar gibi sessizce.

Orada bir süre oturur, sonra ansızın sanki birden bire panik içinde, koltuğun etrafındaki pislikleri aramaya, karıştırmaya başlar, evet bir şey arıyor, arıyor, arıyor ve evet buldu onu.

Üzerindeki pisliklerin çoğunu temizler, kâğıdın geri kalanını da çıkarır, gözleri parlamaktadır. Bir ısırik alır.

SON

VALA THORSDOTTİR

BİLDİĞİNİZ ŞEYLER

Türkçesi
Ayşe Üner

Soley, 30 yaşlarında bir kadın. Yeni boşanmış. Oyun, onun neredeyse boş olan dairesinde geçer. Soley'in aklı karışıktır ve her an ağlayacak gibidir, sinir krizinin eşiğindedir, fakat pozitif bir karakterdir, kendini bırakmayı reddeder. Her zaman hayatın olumlu yanlarını bulmaya çalışır. İş çıkışı git-tiği yüzme havuzu ya da saunadan henüz dönmüştür. Ya-nında yüzme eşyaları ve bir torba dolusu bira vardır, ko-nuşma sırasında bu biralardan açıp, içmektedir. Oyunun ilk yarısında, giysilerini değiştirmekte, gerçek bir "gala" el-bisesi giymekte ve ışıklı bir makyaj yapmaktadır.

(Dışarıdan Soley'in şarkı söyleyen sesi gelir.)

SOLEY (Dışarıdan) Merhaba, ben geldim!!

(Soley tipik ve apolitik bir aşk şarkısı söyleyerek içeri girer.)

Merhaba... Kahretsin. Hâlâ aynı şeyi yapıyorum. Artık yalnız yaşadığım gerçeğine alışmak zorundayım. Bundan böyle bomboş bir daireye "Merhaba," demeyi kesmenin za-manı geldi. Hayır, bunun beni yıkmasına izin vermeyece-ğim. Bu konuda depresyona girmeyi de reddediyorum.

(İzleyicilere çiçekleriymiş gibi bakar.)

Şu halinize bir bakın. Solup gitmişsiniz, ölmek üzeresi-niz. Kendime bile bakamazken sizi sulamayı unutmama şaş-malı. Belki biraz çaba harcayıp size biraz enerji verebilirim... Evet... O kursta öğrendiğim gibi... Ne diyorlardı ona... Eko-loji ve Auranız (Yeşil / Ekolojik Ruh) ya da onun gibi bir şey işte. Evet... Bunu bir denemeliyim. Bunu yapacağım. Evet...

(Çiçeklerine global enerji sistemiyle kendi üzerinden enerji vermeye hazırlanır.)

Yerleş ve odaklan... konsantrasyon... denge... Yüreğini bul, aç onu ve parmaklarından akıp gitmesine izin ver... Ha-yır işe yaramıyor. Galiba en iyisi su vermek...

Erkekler. Komikler değil mi? Demek istediğim... Beni şa-şırtmaktan hiç vazgeçmiyorlar. Evet. Tabii. Bu iyi bir şey...

bilirsiniz, şaşırarak. Evet, oldukça pozitif bir duygu. Hâlâ yaşıyor ve savaşıyor olduğunuzun göstergesi, tabii bu sizi şaşırtan şey negatife o başka, o zaman sanırım buna şaşırarak değil, bir şoka girme durumu denebilir. Ama onlar hep konuşur. Erkekler... Sabahtan akşama kadar. Konuşurlar, konuşurlar ve konuşurlar... Ve sanki her zaman söyleyecek bir şeyleri vardır. Keşke benim de söyleyecek bir şeyim olsaydı.

Öyle ilginç insanlarla karşılaşmak o kadar şaşırtıcı ki. Gerçekten de aklım, nasıl denir, bir karış havada oluyor. Ama henüz durmadı... aklım. Bu korkunç bir şey olurdu... Eğer aklınız duruverseydi... mola verseydi... birdenbire... öylesine... ve hiçbir şey düşünemeseydiniz... ne kadar denerseniz deneyin... Gobi Çölü gibi bir beyin... bomboş ve fırtına silmiş süpürmüş. Düşünce-siz... bir sebze gibi / bir patates / bir sıkılmış limon / plastik bir bitki gibi... ve hatta tamamen düşüncesiz olduğunuzu bile bilmeyecektiniz... sadece bunun düşüncesi bile ödünü patlatıyor.

Umarım bu gece sıkıcı olmaz. Hayır. Olumsuz olma. Olumlu düşün. Evet. Pozitif ol! Eğlenceli olacak! Henüz ağzında diş varken, sık onları hayatım. Sonra, döşemeciyi çağırmanı unuttuğun zaman hiç eğlenceli olmuyor.

(İzleyicilerden birine koltuk olarak bakar)

Vay be! Bir düşünsene seni nasıl kullandım... ve şimdiki haline bak. Paramparçasın. Seni pembe kumaşla döşeyeceğim. Evet... pembe pembe pembe... Her şey pespembe olacak.

Ooo geç kaldım. Genelde dakikimdir. Her zaman hazır ve nazır, işte ben buyum. Bu gece eğlenceli olmalı. Boşanma işlemleri sürerken hiçbir şey öyle eğlenceli gelmiyor insana. Dayanamıyorum. Andrew ve Fergie'yle başladı (*Zamanın ünlülerinden birileri seçilmeli*) ve işte şimdi herkes yapıyor bunu... Vah Vah.... bilmem kim ve bilmem kim ayrılıyor... Ve insanlar yine de evleniyor. Korkunç bir şey bu. O bilmem

kim ve bilmem kim gibi korkunç. Kendimi tamamen bir geri zekâlı gibi hissediyorum. Jerry, oh evet, o iyi, çok teşekkürler. Evet hiçbir şeyi kaçırmıyor. Ben... Ben.. Ben kendimi unuttum, sanırım. Üç uzun yıl boyunca hep Jerry'nin yapmak istediklerini yaptık. Her zaman. Blind Date'i izledik, düzenli olarak (*Noel Partisi, Derrick ya da herhangi bir sıkıcı televizyon dizisi seçilebilir.*) Onun arkadaşlarıyla pub'a gittik, maça gittik. Ve ben hoşlandığım şeyleri yapmamaya başladım. Ve şimdi... o gayet iyi. Evet. Hâlâ televizyon seyrediyor. hâlâ futbol seyrediyor, hiçbir şeyi kaçırmıyor. Bu boşanma onun hayatında bir bok değiştirmede. Ama ben, ben burada bir aptal gibi dikilmiş duruyorum ve nasıl olmam gerektiğini bile bilmiyorum. Tek başınayım ve kendimin umurunda bile değilim.

O kadar keskin ve büyük bir hoşluğun içindeyim ki... İçimin bomboş olduğunu hissediyorum. Ve bu daire... o kadar boş ki... İçimde bir delik var. Bu kocaman kara delikle ne yapacağımı bilmiyorum. Ben de dışarı çıkıyorum, sinemaya gidiyorum, biraz daha iyi hissedebilmek için. Evet. Arnold Schwarzeneger'le bu deliği kapatmaya çalışarak. Ama işe yaramıyor. Hayır. Ne kadar denerseniz deneyin, o bu boşluğu doldurmuyor. Bir şeyler yapmalıyım bu konuda. Evet, bunun üzerine çalışmalıyım. Bu bir çeşit, güçlü olan kazanır meselesi, yaşa ve yaşat! Bu kurslarda öğrendiğim şeyleri kullanmalıyım.

(Aynada kendisiyle konuşur)

Seni seviyorum. Gerçekten. Harikasın, tam anlamıyla harikasın. Kibar, çalışkan, akıllı, gerçekten akıllı, entelektüel, güzel, (*Kalçalarındaki selülitleri fark eder*) kahretsin! Krem işe yaramamış! Her yerim selülit dolu. Aman Tanrım! Demek istediğim, şuna bir bak... Hayır... Sakin ol. Sen iyisin, iyisin. Yapman gereken bir külotlu çorap giymek... ve zaten uzun elbise giyeceksin, kimse onları görmez bile. Külotlu

çoraplar mucizeler yaratıyor.

İnsanların bir boşanmaya verdikleri tepki inanılmaz. Gerçekten. Mesela Jerry... Herkesin gözünde mükemmeldi üç yıl boyunca... kızlar... Nasıl olduğunu bilirsiniz...

- O kadar şanslısın ki Jerry gibi birine sahip olduğun için evet... kesinlikle...

Sonra birden bise, bam güm Jerry dışarıda. Rüzgâr Gibi Geçti... Sonra hemen hikâyeler duymaya başlıyorsunuz. Şöyle yapmış, böyle yapmış... O kadar çok korkunç hikâye duydum ki. Şu insanlar... Fikirlerini o kadar çabucak değiştiriyorlar ki... Öyle değil mi! Ve hepsinin sana verecek iyi bir öğüdü var:

- Onun için ağlayarak zamanına yazık etme. O buna değmez. Çık dışarı, dans et! Eğlen! Sarhoş ol!

Evet... işte ben de dışarı çıkıyorum. Denizde daha çok balık var. Böyle şeyler söylüyorlar. Greenpeace'e ne demeli o zaman? Ha? Size soruyorum. Balinalara dikkat! Peki ya kotalara ne demeli! Yani biri çıkıp da bana sen kotanı bitirdin derse? Kotanı bitirdim mi? Sadece bir tane mi alabiliyorum? Jerry pek de büyük bir balık sayılmazdı hani, hayır olsa olsa bücür bir karides...

İnsanların sen boşanırken nasıl da negatif ve kaba olabildikleri inanılmaz. Bu konuda hiçbir şey bilmiyordum tabii ki, en azından hâlâ evliyken ve yuvarlanıp giderken. Hayır bu kabalığı, bu negatifliği hayal bile edemezdim. Özellikle de erkeklerden...

Öncelikle, bizim bir Açık Pazarımız var. Evet. Sanırım bu herkes tarafından kabul edilen bir terim, öyle değil mi? Hepimiz bu terimin ne anlama geldiğini biliyoruz. Ama bi bakıyorsunuz... bi bakıyorsunuz ki bir de kalite kontrol sorunu var. Çünkü ben, bayan dul, dans pistine çıktığımda, insanlar beni artık pazarda görmüyor. Hayır, çünkü ben geri dönüşüm işindeyim. Eski bir kola kutusu gibi, sanki bir çöp-

müşüm gibi. Ayrıca 30 kusur yaşında olduğum ve bir çocuğum olmadığı için, son kullanma tarihimin sonlarına geldiğimi söylüyorlar... domuz pastırmasıymışım gibi. Ve hepsi bu kadar da değil. Şu erkeklerle karşılaşıyorsunuz, hani kızlar hakkında bir çeşit et parçalarıymış gibi konuşan erkekler. Süpermarkette et reyonundasınız sanki.

- Şuradaki pilici görüyor musun? İyi görünüyor. Bir ısırık alacağım ondan.

Kendinizi kuzu pırzolası gibi hissediyorsunuz. Ama boşandığınız zaman... Ya o zaman neye dönüşüyorsunuz? İndirimdeki donmuş deli dana yığına mı? Demek istediğim, bu gerçekten iğrenç bir şey. Eğer vejetaryen olsaydım, hissedeceklerimi söylememe hiç gerek yok herhalde. O zaman iyice bayağı olurdu değil mi? Ama burada durmuş avazım çıktığı kadar yüksek sesle konuşmamın hiçbir faydası yok. Ayağa kalkmalı ve savaşmalıyım. Duygularımın başa çıkmayı öğrenmeli ve bu bayağılığa karşı savaşmalıyım. Çünkü eğer bunu yapmazsam bu hep böyle devam edecek. İş başa düştüğü zaman bazı şeylerin üstesinden gelmek gerekir, öyle değil mi? Demek istediğim, diyelim ki ben maymunlardan korkuyorum. Bulabildiğim tüm kitapları okuyup... maymunlar hakkında... onlarla ilgili ne var ne yoksa öğrenmeliyim. Ve sonra, tabii ki, bir maymunu yakından görmeliyim, ona dokunmalıyım... evet, tamam hatta ona sarımalıyım. Ve sonunda, bir gün uyandığımda maymun fobimin yok olduğunu fark ederim. Böylece, bir gün olur da bir maymuna rastlarsam, onun gözlerinin içine korkusuzca bakabilirim. Evet. İşte doğrusu da bu. Ve şimdiii... bu kör olası kabalığa karşı ilk ve son olarak savaş açacağım... kavramsal sanatın yardımıyla.

Tanrım... İsa'ya şükürler olsun ki, kafamın içini görebilen tek insan benim... Eğer Jerry şu son birkaç gündür kafamdan geçen fikirleri görebilseydi... Şöyle derdi:

– Evet sonunda oldu, sonunda gerçekten kafayı üşüttü. Onun en sevdiği sözcüktür: Kafayı üşütmek... Ben kafadan kantağı tercih ederim. O kadar güzeller ki... düşüncelerimden bahsediyorum... gerçek anlamda güzeller. Düşüncelerim sahip olduğum tek şey. Hepsini benim. Kafamın içinde başıboş bir şekilde, özgürce dolaşıyorlar. Çünkü onları yüksek sesle söylediğim zaman, insanlar ya bir kahkaha patlatıyor, ya da kabul etmeyi reddediyorlar. Düşüncelerim, yargılanıyor, eleştiriliyor, ayak altına alınıyor ve eziliyorlar. Özgür oldukları tek yer kafamın içi. O kadar güzeller ki. Bazıları yumuşacık ve şiirsel, kelebekler gibi orada kanat çırpıyorlar. Bazıları çok hızlı ve gerçekten çılgın... o kadar hızlı hareket ediyorlar ki onlarla başa çıkamıyorum. Kafamın etrafında minik uzay mekikleri gibi tam gaz dönüp duruyorlar... ve ben de sonunda tamamen akli karışmış, kontrolünü kaybetmiş bir halde kalıyorum...

Geçen gün harika bir kadınla tanıştım. Kavramsal sanatla ilgileniyor. Gerçekten harika. Onun sayesinde gözlerimi açtım ve dünyaya farklı gözlerle bakmaya başladım. Yaptığı her şeyin bir nedeni var! Mutlaka herkesin yaptığı her şeyin bir nedeni vardır, gerçi ben artık buna inanmakta zorlanıyorum ama... Örneğin, şu basamakları alıyor, fotoğrafını çekiyor ve duvara asıyor. Ve sonra diyor ki:

– Bu bir adet seyyar merdiven.

Sonra bu merdiveni alıyor, küçük parçalara ayırıyor kavanozlara koyuyor. Böylece hem merdivenlerimiz hâlâ orada duruyor, ama artık kavanozların içindeler... ve bir sanat eseri haline geldiler. Merdivenler hâlâ merdiven, ama kavanoza konulduklarında SANAT oluyorlar. Yani. Ben bunun mükemmel bir şey olduğunu düşündüm. Önemli olan tek şey, nasıl bakmayı seçtiğin. Sonunda tek önemli olan bakış açısı. Kavramsal sanatı kullanarak istediğin her şeyi ihtiyacın olan şeye çevirebilirsin. Kavramsal sanatı kullanarak ben

de bu bayağılığı, evet onu bir sanat eserine dönüştürebilirim. Evett! Ve buna hazırım!

(Boynuna güzellik yarışmalarındaki şeritlerden geçirir, üzerinde Miss World yerine "Bir Adet Geri Dönüştürülmüş Kadın" yazmaktadır).

Ben, bir adet: dönüştürülmüş kadın. Bu gece bir sanat eseriyim. Bok yiyin sizi şoven domuzlar! Ben SANAT'ım.

Ne yapmaya çalıştığımı anlayan biri olacak mı bilmiyorum... ama sorun değil. Biri bana çok sinirlenebilir, benim çok, çok akıllı, bir çeşit dişi "Einstein" olduğumu düşündüğü için ve ne yapmaya çalıştığımı hiç mi hiç anlamadığı için. Ve bu nedenle bana çok kızabilir. Bazılarıysa hincımı onlardan çıkardığımı düşünüp, kalplerini kırdığımı düşünebilirler. Ama bunlar yapacağımı iptal etmeme yetmeyecek, birilerinin bilinmeyen bir nedenle bu yaptığımı kaldıramayacak diye duracak değilim. İnsanların her çeşit sorunu var... ve sık sık bu sorunlarını senin hakkında hiçbir şey bilmediğin başka şeylerle bağdaştırırlar... aslında bu bağdaştırdıkları şeyin senin yapmaya çalıştığınla uzaktan yakından bir ilgisi yoktur. Hayır. Hiçbir şey beni yapacağım şeyden caydıramayacak.

Hiç kimsenin düşüncelerimi okuyamamasından o kadar memnunum ki... Ya da bir şekilde, yani onları çalamamasından. Bilirsiniz, şu kavramsal sanatçı mesela... Ne kadar korkunç olurdu... Bir düşünün bir caddede yürüyordum... Evet, bir caddede yürüyordum, biraz dalgınca, yolda gezinerek, kendi işime bakıyordum ki birden düşüncelerim damla damla kafamdan akmaya başladı ve ben farkına varmadım... ve sonra bu kavramsal sanatçıyla karşılaştım, o da kafamdan akan düşünceleri gördü. Vay be! Diye düşünürdü. Orada iyi bir fikir var! Sonra onu alır, parçalara ayırır ve bir kavanoza koyardı. Bu da benim kesinlikle hiç hoşuma gitmezdi.

Şu olaylara farklı bakmanın önemini kavradığıma çok seviniyorum. İşte şimdi herhangi bir şeyi alıp, şu koca dünyadaki herhangi bir şeyi, istediğim herhangi bir şeye dönüştürebilirim... Tüm bu selülitler mesela... Mesela... onların bir fotoğrafını çekip, çerçeveletip duvarıma asabilirim. O ne? O mu? O benim selülitim. Korkunç gurur duyuyorum onunla. Hatta bir adım daha ileri gidip, onu bir duvar kâğıdı desenine dönüştürebilirim... Evet selülit ülkesine hoş geldiniz! Böylece hiç kimse benim bir kompleksim olduğunu bilmezdi. Belki bir akım bile başlatabilirim. Belki de insanlar benim duvar kâğıdımdan satın almak isterdi:

- Affedersiniz. Bir metrekare birinci kalite selülit alabilir miyim acaba?

- Tabii hanımefendi. Borcunuz 250 pound.

- Teşekkürler.

Hepsi benim! Servet yapabilirim. Dedikoduları bir düşünün... hey bakın! İşte selülit kraliçesi geliyor. Evet, o kadar şanslı ki! Çok iyi selülitleri var! Ve çok selüliti var!

(Soley çıkar, çok kısa bir süre, 30 sn. kadar bir disko müziği çalar ve tekrar yiter. Soley girer, biraz çakırkeyif ve dağınık ve ağladığı belirgindir. Bir şeyler atıştırmaktadır. Bir taraftan uyumaya hazırlanırken, bir taraftan konuşmaktadır.)

Hava o kadar güzel ki... güzel... ay... Bütün gece yürümeye devam etmeliydim. Bir diskotekte bir sanat eseri olmaya çalışmak pek de iyi bir fikir değil sonuçta... Ne yapmaya çalıştığımı bir kişi bile anlamadı... Hayır. Bir tek kişi bile... Ama belki de bu o kadar da garip değildir, bir düşünürseniz...

Bir adamla tanıştım. Bilirsiniz, şu insanı sıkıntıdan patlatan tiplerden... Ve bu adam... Bu geri dönüşüm işleminden oldukça etkilendi... Yani her çeşit çöp ilgisini çekiyordu. İsviçre'ye gitmiş olmanın gururuyla, bana uzun uzun İsviçreli kadınların mutfaktaki çöplerini nasıl organize ettiklerini

anlattı. Bir çeşit çöp bir kutuya, diğer çeşit başka bir kutuya... sonunda hepsi kamyonlarla geri dönüşüm istasyonlarına gidiyor. Sıkıntıdan az kalsın ölecektim! Ama tam iki saat geçmişti ki birden tüm bu süprüntüyü dinlemek zorunda olmadığımı fark ettim ve yürüdüm gittim. Hayır. Bir sanat eseri olmak iyi bir fikir değil... Duvardaki resimler için üzül-düm... Orada öylece yıllarca asılı durmak. Her şeyine iddia-ya varım ki, bunca yıldır yüzlerce kez üzerlerine kusulmuş-tur. Tanrım, şu ayakkabılardan kurtulsam iyi olacak... Dansa giderken giyinme tarzımız çok komik aslında... oturmak için yapılmış ayakkabılar ve ayakta durmak için dikilmiş el-biselerin içinde... hepimizin direkt bara gidip kendimizi al-kolde boğmak ve ıstırahımızı dindirmeye çalışmamıza şaş-maman. Yapmam gereken şey, şu dağlara yürüyüş düzenle-yen kulüplerden birine kaydolmak, evet, dağcılık kulübüne katılıp hiçbir şeyin ortasında dağlarda bir aşağı bir yukarı dolaşmak, eşofmanların içinde aylak olmanın tadını çıkarmak.

Bir de şu diğer adam vardı. O. Kesinlikle anlayamıyo-rum. Nasıl böyle bir şey söylemeye cesaret edebildi. İnsan-ların nasıl böyle düşünebildiğini gerçekten anlamıyorum... Alçak herif. Bana doğru yürüyor... Leş gibi sarhoş... ve diyor ki:

- Sakıncası yoksa bu gece seni becermeme ne dersin ha-yatım?

Ne mi derim? Ne mi derim? Yani... Böyle düşünen bir in-sanın kafasında ne olabilir? Herhangi bir düşünce işlemi olabilir mi o kafada? Düşündüm ki bu adam tamamen kafa-ya üşütmüş olmalı, ben de çabucak düşündüm ve şöyle de-dim:

- Hayır, bu gece beni becermenin hiçbir sakıncası yok.

Sonra pantolon ağına şöyle güzel uzun bir bakış fırlattım ve şöyle dedim:

– Hayır, benim için hiçbir sakıncası yok, ama senin için bir sakıncası olabilir...

Tabii anında tüydü oradan. Ne düşündüğünü anlamıyorum. Aklım... gerçekten... aklım almıyor.

Belki diskonun her yerini dolaşmış, bir kadından diğeri-ne gitmiş, çeşitli yollar denemiştir:

– Hey, güzel şey! Sen şu Hint yemeklerini seven birine benziyorsun... Bilmem ne filmini seyrettin mi?..

Ya da daha etkili olduğunu düşündüğü başka bir yol:

– Pardon hayatım, seni tanıyorum, evet seni tanıyorum. Seni televizyonda mı görmüştüm yoksa? Kim? Ben mi? Hayır... oh, çok tatlısın...

Ve sonra tüm bu kadınlar ona defolmasını söyledi, bana geldiğinde söyleyecek daha iyi bir şeyi kalmamıştı.

Ya da belki de geri dönüşüm fikrinden inanılmaz etkilendi. Bak! İşte bir adet geri dönüştürülmüş kadın, yani bir adet çöp torbası, yani hiçbir hakkı olmayan bir kadın. Çünkü, bir gazete kâğıdı çöp haline geldiğinde artık hiçbir hakkı yoktur öyle değil mi? Hiç kimse ona bir zarfa mı yoksa tuvalet kâğıdına mı dönüşmek istediğini sormaz. Çünkü... yani... eğer bu şekilde düşündüyse belki de kibar olmaya çalışıyordu.

Evet, benim, geri dönüştürülmüş, çöp kadın için gerçekten sakıncası olup olmadığından emin olmaya çalışıyordu... Bu zavallı adamcağız bana inanılmaz kibar davranmıştı ve ben... ben... korkunç kabaydım...

(Çıkar.)

SON

VALA THORSDOTTİR'İN KAFFE-TİYATRO OYUNLARI ÜZERİNE NOTLAR

Zerrin Akdenizli Çelenk

Vala Thorsdottir'in seyirci ile iç içe interaktif olarak oynanması üzerine yazdığı tek kişilik üç oyun, *Bildiğiniz Şeyler / Teleskop, Çikolata, Pis Gazlar ve Çöplük / Çatıdaki Yarasa* bugüne kadar Mitos-Boyut Yayınlarından çıkmış tiyatro dizisi içerisinde ilginç bir yere sahip.

Oynandığı ülkeye, zamana, çevreye ve seyirciye bağlı değişkenlikleri olan, uyarlamaya açık bu oyunlar, metin ve oyunculuk düzeyinde doğaçlamaya dayanan özellik gösterir. Dolayısıyla kurgusu ve öyküsü yazıldığı şekliyle belliliğine karşın oyunlar ancak sahnelendiğinde tamamlanmış olacaktır.

Bildiğiniz Şeyler, boşanmış olduğu gerçeğine kendini alıştırmaya çalışan otuz yaşlarındaki Soley adındaki bir kadının verdiği mücadeleyi konu eder. Soley evliliği süresince kocası Jerry'nin istekleri doğrultusunda yaşadığından bugün kendisi için ne yapması gerektiğini tam olarak bilememektedir. Onun deyişle keskin ve büyük bir boşluğun içindedir. Bu nedenle kendini yalnız hissetmektedir. Tüm korkularına, yeni başlayan yaşamında duyduğu tüm kaygılarına rağmen yine de savaştan ve mücadele vermekten yanadır. "Dul" olmanın getirdiği zorunlu toplumsal rol ile kendi benliği arasında bir köprü kurmaya çalışır. Toplum içerisinde çevresine karşı ve kendisine karşı giriştiği kararlı mücadele, ayaklarını yere basacak sağlam bir zemin arayışından kaynaklanmaktadır. Çünkü şu an içinde bulunduğu zemin son derece kaygandır ve ona asla güven vermez. Bilindiği gibi bu durum, kadın olsun erkek olsun, yaşamını evlilik içerisinde karşısındaki kişiye endeksleyen her insan için genel bir sorundur. Ancak bu oyunda, erkek egemen bir toplumda

erkeklerin kadına bakışı, en çok da dul olan bir kadına olan yaklaşımları daha belirgin olarak yansıtıldığından, içerik ister istemez kadın merkezli bir temaya oturmaktadır.

Soley kendini geri dönüşüm içindeki bir nesneye benzetir. Tıpkı çöpler gibi... Üstelik bundan sonra, neye dönüşeceğini bilmeden ve ona ne olmak istediği konusunda hiçbir hak tanınmadan yaşamak zorundadır. Bir adet dönüştürülmüş kadın olarak toplumun değersizleştirdiği bir nesnedir artık. Ancak o, söz konusu bayağılıklara karşı savaş açar ve kendisini bir sanat eserine dönüştürmeye karar verir. Çünkü çevresinin ona nasıl ve hangi açıdan baktığı önemlidir, gerçekte ne olduğu değil. Soley'in kavramsal sanat yoluyla bulduğu çözüm ise, sanatın ve kadının anlamı açısından ironik bir yaklaşım getirir oyuna. Sanat ürünlerinin kuramsal açıdan her zaman bir değeri ve hayranlık uyandıran bir yanının bulunması(!) gibi, o da kendinin tanımlanmasını ve kendisine bir değer biçilmesini istemektedir. Onun hayatta kendini anlamlandırabildiği bir yer yoktur. Birey olarak özgürleştiği, kendine ait olduğunu bildiği tek yer zihnidir. Kafasının içindeki düşünceleri, alay edildiği kaygısıyla, paylaşmaktan kaçınır. Aklını kaybetmek ise en büyük korkusudur. Bir yandan benliğini bir yandan aklını korumaya çalışan Soley için yaşamda öylesine az seçenek vardır ki... O toplumun dul kadınlar için yarattığı açık pazar'da seçilmeyi bekleyen bir ürün olup çıkar.

Teleskop, Çikolata, Pis Gazlar ve Çöplük adlı oyununda yazar tükenmiş bireyler yoluyla evliliği, kadın ve erkeğin birbirleri karşısındaki konumlarını sıra dışı bir dille ele alır. Neredeyse çöplüğe dönmüş olan apartman dairesinde yaşamını bir ölüden farksız geçiren pis ve şişman bir kadının sürekli sigara içerek, tıknarak ve uyuklayarak tükettiği zaman, evlilik yaşamının kadın için geldiği son noktanın bir göstergesidir. Onu karşı daireden teleskopla gözetleyen Ronald adındaki bir adamın, zor durumda olduğunu düşündüğü

kadını, yaşadığı hayattan kurtarmak amacıyla geldiği bu evde aynı çöplüğe bulaşması erkek için de kaçınılmaz bir hayatın sonucudur. Bir yerlerde bir şeyler çürümeye, pislenmeye ve kokmaya başladığında hiç kimse için bir kurtuluşun olmayacağını vurgulayan oyun, kadının da erkeğin de aynı noktada buluştuğu ve çöplüğün bir nesnesine dönüştüğü yerde biter.

Kadın, kısırtısızlığı, eylemsizliği ve amaçsızlığı ile tek düze hayatları yaşayan kadınların bir temsilcisi gibidir. Şişman ve kirli görünümü, insanı tiksindiren alışkanlıkları ile de asla onay görmeyecek biri olarak karşımıza çıkar. Kendini onun kurtarıcısı olarak gören adamın düzenli yaşamı, titiz tutumu ve toplum tarafından onay gören alışkanlıkları ise başka uçtaki bir monotonluğu temsil etmektedir. Sonuçta kadın için de adam için de tükenmiş bir hayat vardır. Her ne kadar erkeğin hayatı kadınıkinden farklı gösterilse de, başkalarını gözetleyerek ya da izleyerek ürettiği bir yaşam söz konusudur. Bu da zaten çoktan ölüm noktasına varan bir hayatın sürdürülmesinden başka bir şey değildir.

Erkeğin kadını uyandırmak üzere batıracağı iğnenin açtığı delik oyunda kara deliğe dönüşür sanki. Gerçeküstü görüntülerin oyuncunun anlatımıyla zihnimizde yarattığı imge yoluyla biz de kendimizi boklardan, yemek artıklarından, çöplerden oluşan bir hortumun içinde buluruz. İçi gazla kaplı balona dönüşen ve giderek sönmeye başlayan kadın, olup bitenin ardından beyaz, hafif bir tüy olarak ortadaki pislik yığınının üzerine düşer. Belki de kadın başlangıç noktasına geri dönmüştür, ama böylesi bir ortam içinde beyaz, hafif bir tüy parçası olarak kalması olanaklı değildir. Başka bir şeye dönüşecektir. Büyük bir olasılıkla da şişman, kirli, uyuklayan bir kadına... Erkek ise şimdi kadının kaldığı yerden hayatını sürdürmeye daha doğrusu ölmeye devam edecektir.

Sistemin otomatikleştirdiği, alışkanlıklarını değiştirdiği, monotonlaştırdığı insanlar için gerçek bir kurtuluşun olama-

yacağı ise oyunda açıkça verilir. Birey de, yaratılan bu düzene uyum sağladığı ölçüde bu sorunun suç ortaklığını yapmaktadır.

Çatıdaki Yarasa, toplumsal sorunları, ruh sağlığını yitirmiş bir kadının özelinde irdeleyen bir oyundur. Karitas Olafsdottir adındaki bu kadının zihninden yansıyan ve onun gözünden aktarılan olaylar, çağrışımların yol açtığı sıçramalı bir kurgu içerisinde ilerler. Yirmi dört sahne açılan bu oyunda her bir sahne, puzzle'in yerine oturtulması gereken parçaları gibidir. Manik- depresif bir kadının ruhundaki ve zihnindeki parçalanmalar oyunun diline dönüşmüştür.

Karitas bir işte tutunamamış, Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan yardım almaya çalışan, göçmen statüsünde yaşayan biridir. Bu sosyolojik tablo onu bir toplumun üyesi olarak diğerlerinden daha doğrusu çoğunluktan farklı kılar. Akıl hastası olması ise toplum dışı kalması için güçlü bir nedendir. O toplum için onay görmeyen bir bireydir. Oysa gerçekte o diğerlerini onaylamamaktadır. Belki de o yüzden akıl sağlığını kaybetmiştir. Çevresindeki insanları tutucu ve dar kafalı olarak tanımlar. Bireyi kuşatan bürokrasi mekanizmasını, kredi kartlarına dayalı bir yaşam biçimini, şova dönüşen siyasi arenayı eleştirir aslında. Yalnızdır; annesi ile sağlıklı bir iletişimi olmadığı açıktır. Erkek arkadaşım diye söz ettiği Joe ise, akıl hastanesindeki hasta bakıcıdan başkası değildir. Tek arkadaşı ise, aynı koğuştan paylaştığı şizofren biridir. Savaş, deprem, uçak kazası gibi toplumsal paranovaları kendi üzerinde biriktiren bu kadın için hayata uyum sağlamanın tek koşulu ilaçlardır. Kimse tarafından önemsenmiyor olması veya mevki sahibi olma, evli ve çocuk sahibi olma, iyi bir meslek sahibi ya da zengin olma gibi yaşamdaki varlığını kanıtlayacak somut bir göstergesi bulunmaması, onu görünmez olduğuna inandırır. Gerçekten de diğerleri için o görünmez bir varlıktır. Tiyatro gösterisini izlemek için geldiği yerin fuayesinde kendisi gibi bekleyen insanlara asıl gösteri-

yi, o sunar. Akıl hastanesinden kaçıp geldiği bu yerde anlatıkları, insanları kuşatan her şeye acı birer değindir aslında. Depresif halleriyle kendi dünyasına çekilen manik ataklarında da dış dünyanın gerçekleriyle hesaplaşan Karitas, bir deli olduğunu ifşa ederek çıkar geldiği yerden. Onun hayata karşı tek üstünlüğü de budur. Çünkü kimsenin ona dokunmayacağını bilir. Bu düzen içinde ancak bir deli olarak üstünlük kazanmış olması da oyunun temel ironisidir.

İnsana rağmen kurulu bir sistemde her şeyin kendi üstünde ve kendinden güçlü olduğuna inandırılan birey artık güvensizdir. Bu yüzden bireyin kendi aklına ve yüreğine güvenmekten başka bir çaresi de yoktur. Eğer hâlâ akıl sağlığını koruyabilirse...

Çatıdaki Yarasa oyununda İzlanda toplumu için geçerli olabilecek kimi toplumsal paranovalar hiç kuşkusuz farklı ülkelerin farklı içeriklerine dönüştürülebilir. Önemli olan yaratılan paranoyanın birey üzerindeki etkisidir. Bu açıdan diğer iki oyunu gibi bu oyunu da evrensel nitelikli bir oyun olarak tanımlanabilir.

*

Vala Thorsdottir, tek kişilik bu oyunlarda kahramanın hikâyesini anlatma yolunu başarılı bir dille inandırıcı kılmıştır. Bir kadının kendisini yakından çevreleyen seyirci topluluğu içerisinde neden yüksek sesle konuşmak gerekliliğini hissetmiş olması, böylesi gösteriler için -tiyatronun koşullanmasına karşın- hep sorulan bir sorudur ve yapay olmaya açık bir özellik taşır. Yazar, oyunculuğundan gelen deneyimle de dilde yarattığı samimiyet ve doğallık sayesinde bu sorunu ustalıkla aşmakta. En ciddi birey ve toplum sorunlarını bile güler yüzlü bir tutum içinde ele aldığı anlaşılabilir, komik olanla trajik olanı yan yana ilerletmeyi başardığı açıkça görülmektedir.

***

MİTOS-BOYUT Yayınları / OYUN DİZİSİ

(Son kitaplar)

80. Behiç AK / *Ayrılık*
 81. Müjdat GEZEN / *Babam*
 82. Funda GİNYOL / *Konstantiniye'nin Güneşi*
 83. Dinçer SÜMER / *Toplu Oyunları 2*
Gecenin Kulları / Memuroğlu Memur
 84. Müjdat GEZEN / *Gırgıriye*
 85. Eşber YAĞMURDERELİ / *Akrep*
 86. Işıl ÖZGENTÜRK / *Toplu Oyunları 1*
Küçük Sevinçler Bulmahyım / Avluda
 87. Özen YULA / *Toplu Oyunları 2* *Istanbul Beyaz,*
Rakı Rengârenk / Kırmızı Yorgunları / Gözü Kara Alaturka
 88. Güngör DILMEN / *Toplu Oyunları 4*
Deli Dumrul / Akad'ın Yayı
 89. S. Wolfgang von GOETHE / *Urfaust* (Ç. Ahmet Cemal)
 90. Turgut ÖZAKMAN / *Toplu Oyunları 3*
Gençlik ve Çocuk Oyunları (7 Kısa Oyun)
 91. Tuncer CÜCENOĞLU / *Neyzen*
 92. Turgut ÖZAKMAN / *Toplu Oyunları 4*
Duvarların Ötesini Kanaviçe/ Paramparça/ Güneşte On Kişi
 93. Ülker KÖKSAL / *Toplu Oyunları 3*
Besleme/ Önce Sevgi/ Dünyanın Yaşlı Çocukları
 94. Coşkun IRMAK / *Toplu Oyunları 1*
İtaat Deneyi/ Eylül Penceresi/ Eli Metreden/ Gece Boyunca
 95. Eugène IONESCO / *Toplu Oyunları 3*
Kral Ölüyor / Gönüllü Katil / Ölümler Ülkesine Yolculuk
 96. Bernard-Marie KOLTÈS / *Toplu Oyunları 1*
Batı Rıhtımı / Zenci ile İtlerin Dalışı
 97. Ülkü AYVAZ / *Toplu Oyunları 2*
Geriye Bakma / Bağlanma
 98. Behiç AK / *Hastane*
 99. Turgut ÖZAKMAN / *Toplu Oyunları 4*
Pembe Evin Kaderi/ Güneşte On Kişi
 100. ÖDÜLLÜ OYUNLAR 1/ *Kadıköy Belediyesi Oyun Yarışması.*
Ölü Törenleri / Ormanda / Düşmanla Sevişenler /
3 Ekim'de Nostalji / Sapan
 101. Kâzım ERYÜKSEL / *Toplu Oyunları 1*
Adalet Adaleti Arıyor / Yontu
 102. Turgut ÖZAKMAN / *Toplu Oyunları 5*
Duvarların Ötesini Kanaviçe/ Paramparça

103. Eugène IONESCO / *Toplu Oyunları 4*
Gergedanlar/ Bavullu Adam/ Şu Kahpe Dünya
 104. Memet BAYDUR / *Toplu Oyunları 5*
Maskeli Süvari / Menekşe Korsanları
 105. Savaş AYKILIÇ / *Toplu Oyunları 1*
Ah Şu Büyüklükler / Aşk Grevi
 106. Erman CANATAN / *Toplu Oyunları 1*
Batakhaneye Güzeli / Uyuumsuzlar / Evin Kadınları
 107. George TABORI / *Brecht Dosyası* (Ç. Yılmaz Onay)
 108. Bilgesu ERENUS / *Halide*
 109. ÖDÜLLÜ OYUNLAR 2 / *Kadıköy Bel. Oyun Yarışması*
Murat İldan-Büyüktün Gözleri / A. Önel-Baton ya da Baton
/ Kerim Yavuz- Şeytan Tırnağı / Hasan Öztürk - İlmik İlmik
 110. Güngör DILMEN / *Toplu Oyunları 5* *Kuzguncuk*
Türküsü/Şarı, Şeref, Ün-Amfitrion / Troya İçinde Vurdular Beni
 111. Kâzım ERYÜKSEL / *Toplu Oyunları 2*
Başaklar / Mahkûmlar
 112. Raşit ÇELİKEZER / *Toplu Oyunları 1*
Yağmurum Olsana / Yanlış Adamlar
 113. MENANDROS / *Eski Yunan Komedyalari / Huysuz Adam*
 114. Civan CANOVA / *Toplu Oyunları 1*
Kıyamet Sularında/ Kızıl Ötesi Aydınlık
 115. Civan CANOVA / *Toplu Oyunları 2*
Erkekler Tuvaleti / Sokağa Çıkma Yasağı
 116. Cuma BOYNUKARA / *Ölüm Uykundaydı*
 117. Cuma BOYNUKARA / *Toplu Oyunları 2*
Ateşle Gelen / Mem ile Zin
 118. Caner BİLGİNER / *Çağdaş Ortaoyunları 1*
Hayırlı Evlat / İnternetçi
 119. EURİPİDES/ *Eski Yunan Tragedyaları 2 / Bakkhalar*
 120. A. VEFİK PAŞA/ *Eski Türk Oyunları 1 Zoraki Tabip*
 121. ÂLİ BEY/ *Eski Türk Oyunları 2 Ayyar Hamza / Kokona Yatıyor*
 122. Yakovos KAMBANELLİS / *Odisea Evine Dön*
 123. Raşit ÇELİKEZER / *Toplu Oyunları 2*
Mutlu Beraberlik / Bir Kuşluk Vakti
 124. Behiç AK / *Tek Kişilik Şehir*
 125. Özen YULA / *Toplu Oyunları 3*
Gayri Resmî Hürrem / Sahibinden Kıralık/ Yakındoğu'dan Emanet
 126. Teodor KASAP / *Eski Türk Oyunları 3*
Pinti Hamit / İşkilli Memo
 127. Thomas JONİGK / *Genç Alman Yazarları 1/Torun İstiyorum*

128. **RECAİZADE EKREM** / Eski Türk Oyunları 4
Çok Bilen Çok Yanılır
129. **Cuma BOYNUKARA** / *O'nun Saltanatı*
130. **Roland SCHİMMELPFENNİNG** / Genç Alman Yazarları 2
Uzun Zaman Önce Mayıs'ta
131. **Thomas BRASCH** / Genç Alman Yazarları 3
Kadınlar. Savaş. Komedi
132. **Raşit ÇELİKEZER** / *Hiçbir Şey*
133. **Yakovos KAMBANELLİS** / *Harikalar Avlusu*
134. **Güngör DİLMEN** / *Osmanlı Dram Tiyatrosu*
135. **Civan CANOVA** / Toplu Oyunları 3
Ful Yaprakları/Düğün Şarkısı
136. **Marius von MAYENBURG** / Genç Alman Yazarları 4
Ateş Yüzlü
137. **Tuncer CÜCENOĞLU** / *Çiğ*
138. **Ülker KÖKSAL** / Toplu Oyunları 4
Kısa Oyunlar (8 Adet)

BERTOLT BRECHT / BÜTÜN OYUNLARI

(Yayımlanmış olanlar)

- Cilt 3** Üç Kuruşluk Opera/Mahagonny/Mahagonny Kentinin Yükselişi ve Düşüşü/ Lindberghlerin Uçuşu/ Anlaşma Üzerine Baden Öğreti Oyunu/Evet Diyen /Evet Diyen. Hayır Diyen/ Önlem (1930)Önlem (1931)
- Cilt 4** Mezbehaların Kutsal Johanna'sı/ Kuraldışı ve Kural/ Ana (1933) / Ana (1938)
- Cilt 6** Küçük Burjuvanın Yedi Ölümçül Günahı/Horasyalılar Kuriasyalılar / Carrar Anarın Silahları / III. Reich'in Korku ve Sefaleti
- Cilt 7** Galilei'nin Yaşamı (1938/39)/ Galileo (Amerika Metri) /Galilei'nin Yaşamı (55/56)/Dansen/Demirin Fiyatı Nedir
- Cilt 8** Cesaret Ana ve Çocukları/ Lukullus'un Sorgulanması (1940)/Lukullus'un Sorgulanması (1951)/ Lukullus'un Mahkûmiyeti/ Sezuan'ın İyi İnsanı
- Cilt 9** Puntila Ağa ve Uşağı Matti /Urturo Uı'nin Yükselişi / Simone Machard'ın Düşleri
- Cilt 10** Schweyk / Malfi Düşesi
- Cilt 11** Kafkas Tebeşir Dairesi / Sofokles'in Antigone'si